

รายงานการประชุม

คณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๓/๒๕๖๗

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา

ณ ห้องประชุมกรมราชทัณฑ์ ชั้น ๒ อาคารกรมราชทัณฑ์

ผู้มาประชุม

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม	ประธานกรรมการ
พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง	
๒. อัยการสูงสุด	กรรมการ
นายศรุต รัฐรพี (ผู้แทน)	
รองอัยการสูงสุด	
๓. ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	กรรมการ
นางสาวนภาพร เมฆาผ่องอำไพ (ผู้แทน)	
ผู้ตรวจราชการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	
๔. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
นางสาวสุจิตรา เพียรพานิช (ผู้แทน)	
หัวหน้ากลุ่มงานประสานสนับสนุนงานกระบวนการยุติธรรม	
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย	
๕. ปลัดกระทรวงแรงงาน	กรรมการ
นางสาวบุปผา เรืองสุด (ผู้แทน)	
รองปลัดกระทรวงแรงงาน	
๖. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
นายโกวิท คูพะเนียด (ผู้แทน)	
ผู้อำนวยการสำนักนิติการ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	
๗. ปลัดกระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
นายมนต์เกียรติ คณาสวัสดิ์ (ผู้แทน)	
รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข	
๘. ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	กรรมการ
พลตำรวจตรี อุกฤษฏ์ ศรีเสือขาม (ผู้แทน)	
รองผู้บัญชาการสำนักงานกฎหมายและคดี	

๙. เลขานุการสำนักงานศาลยุติธรรม
นายอัครพันธ์ สัปพันธุ์ (ผู้แทน)
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักประธานศาลฎีกา
๑๐. เลขานุการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นายภาณุวัฒน์ ทองสุข (ผู้แทน)
ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติด้านสิทธิมนุษยชน
๑๑. รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๒. นายฐานิส ศรียะพันธ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๓. พลตำรวจตรี สมชาติ สว่างเนตร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๔. นายวิทยา สุริยะวงศ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๕. นายชาติชาย สุทธิกลม กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๖. ศาสตราจารย์ อรัญญา ตั๊ยะคำภีร์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๗. พันตำรวจเอก สุชาติ วงศ์อนันต์ชัย กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๘. อธิบดีกรมราชทัณฑ์
นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์ กรรมการและเลขานุการ

ผู้ไม่มาประชุม (ติดภารกิจ)

๑. นางพงษ์สวาท นีละโยธิน ปลัดกระทรวงยุติธรรม

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. พันตำรวจโท เซน กาญจนปัจจุ รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายปฏิบัติการ
๒. นายชาญ วชิรเดช รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายบริหาร
๓. นายปราโมทย์ ทองศรี ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทัณฑวิทยา
๔. นางสาวสมสกุล แอลเฟรด ผู้แทน หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรม
๕. นางกนกวรรณ จิวเชื้อพันธุ์ ผู้อำนวยการกองทัณฑวิทยา
๖. นายมานะ วินทะไชย ผู้อำนวยการกองทัณฑปฏิบัติ
๗. นางสาววิศรา ศิริสุทธิเดชา ผู้อำนวยการกองพัฒนาพฤตินิสัย
๘. นางสาววรดา วสันต์นนทสิริ ผู้อำนวยการกองบริการทางการแพทย์
๙. นางสาวปฐมมาตี ปัทมโรจน์ ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน
๑๐. นางสาวพิมพ์พร เนตรพุกณะ ผู้อำนวยการกองบริหารทรัพยากรบุคคล
๑๑. นายพงษ์ศักดิ์ นิติการุญ ผู้อำนวยการกองบริหารการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข
๑๒. นายธีรศักดิ์ เต็นดวง รองผู้อำนวยการกองบริหารการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข
๑๓. นางอัมพร นิยมตรง ผู้แทน ผู้อำนวยการกองวิชาการและพัฒนานวัตกรรมราชทัณฑ์
๑๔. นายวรชัย บุตรดาบุตร เลขานุการกรม
๑๕. นางสาวประณต สมิตัย ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์

๑๖. นางสาวมารีสา วิริยะรัมย์
๑๗. นางสาววิศรา กุญชร ณ อยุธยา
๑๘. นางสาวมณฑาทิพย์ สุทธิสุข
๑๙. นายณรายุทธ ทัศนศรี
๒๐. นายสุริยัน รอดเรือง
๒๑. นายพรประสม แก้วเสถียร
๒๒. นางชมพูนุท ภักดีบุตร
๒๓. นายพลศักดิ์ บุญเกิด
๒๔. นางสาวณธรา จิตติธราดล
๒๕. นางจิรารัตน์ วนาพัทธ์
๒๖. นางกฤติกา เถิดโฉม

๒๗. นางสาวสุตรัตน์ อ่อนรักษ
๒๘. นายมานิต คล้ายคลึง
๒๙. นางสาวพัชรสดา ชูติกุล
๓๐. นายธนนท์ คงแก้ว
๓๑. นางสาวจิราพร แสงทอง
๓๒. นายปฤษฎา เหล่าวานิชย์
๓๓. นายรัชพล ธนะเกียรติวาริ
๓๔. นายกฤษดา มีช่วง
๓๕. นางสาวสิริธร โพธิ์ทอง
๓๖. นายณัฐวัฒน์ นิลกลัด
๓๗. ว่าที่ร้อยตรีหญิง สุดารัตน์ สุทัศน์
๓๘. นายวันส สาระจรัส
๓๙. นายสิทธิพร ณ เชียงใหม่
๔๐. นายสุพล บริพันธ์
๔๑. นายเมธาพร นาคธน
๔๒. นายรัฐศาสตร์ อินทร์อยู่
๔๓. นางสาวพิมวานี กวงคำ
๔๔. นางสาวชลธิชา ละอองทอง
๔๕. นางสาวรัชนก ตั้งแต่ง
- รองหัวหน้ากลุ่มงานจริยธรรมกรมราชทัณฑ์
รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการกองกฎหมาย
ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจสอบภายใน
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
ผู้แทน ผู้อำนวยการกองบริหารการคลัง
ผู้อำนวยการกลุ่มงานพัสดุการคลัง
ผู้อำนวยการกลุ่มงานติดตามและประเมินผล
ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายและแผนงานงบประมาณ
ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายและยุทธศาสตร์
นิติกรชำนาญการ
นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
กองบริหารการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข
นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ
นักทันตวิทยาชำนาญการ
นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการ
เจ้าพนักงานอบรมและฝึกวิชาชีพชำนาญงาน
เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ชำนาญงาน
นักทันตวิทยาปฏิบัติการ
นิติกรปฏิบัติการ
นักทันตวิทยาปฏิบัติการ
นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
นักทันตวิทยาปฏิบัติการ
นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ
นักทันตวิทยาปฏิบัติการ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
นักจัดการงานทั่วไป
นักวิชาการแรงงาน กระทรวงแรงงาน

เริ่มประชุม

เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา

ระเบียบวาระที่ ๑

เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

กล่าวเปิดการประชุมพร้อมขอบคุณคณะกรรมการราชทัณฑ์ที่ให้เกียรติเข้าร่วมประชุม และได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญในการประชุมวันนี้ว่า เนื่องด้วยมีการจัดตั้งรัฐบาลของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร เนื่องจากนายเศรษฐา ทวีสิน พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาเรียบร้อยแล้ว ประกอบกับกฎหมายรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ว่า ในการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภา ดังนั้น กรมราชทัณฑ์ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้กำกับของกระทรวงยุติธรรมต้องนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติ โดยเฉพาะนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลคือการแก้ไขปัญหายาเสพติด และนอกเหนือจากการปราบปรามและการยึดทรัพย์แล้ว รัฐบาลยังให้ความสำคัญกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด การฝึกอาชีพ การศึกษา และการฟื้นฟูสภาพทางสังคม ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายยาเสพติดโดยมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้ ๑) ให้คำแนะนำ ปกป้อง และช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ผ่านการบำบัดรักษา ๒) ให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคม ๓) ช่วยเหลือเกี่ยวกับอาชีพ การศึกษา เงินทุนสงเคราะห์ และให้การสงเคราะห์อื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ ๔) ส่งเสริมและสนับสนุนให้นายจ้างหรือสถานประกอบการรับเข้าทำงาน และ ๕) ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบำบัดรักษาและติดตาม ดูแล และช่วยเหลือ เพื่อไม่ให้กลับไปสู่วงจรยาเสพติด ซึ่งจากสถิติข้อมูลผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำภายใน ๓ ปี โดยเฉลี่ยพบว่า มีจำนวนร้อยละ ๓๓ และส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องขังคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งนี้ การดำเนินการไม่ให้ผู้พ้นโทษกลับสู่วงจรเดิมคือ เรือนจำจะต้องไม่เป็นสถานที่สำหรับการเสพยาเสพติดแบบหักดิบ โดยจะต้องมีการบำบัดและฟื้นฟูเพื่อให้สามารถคืนคนดีที่มีคุณภาพกลับสู่สังคมได้

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การจัดการศึกษาในเรือนจำ เนื่องจากมีผู้ต้องขังที่มีการศึกษาดำเนินขั้นพื้นฐานประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ คน กรมราชทัณฑ์จึงต้องจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับผู้ต้องขังโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เพื่อให้ผู้ต้องขังคืนสู่สังคมได้อย่างที่มีคุณภาพ หากสามารถดำเนินการตามนโยบายได้สำเร็จจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ รัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยี กรมราชทัณฑ์จึงควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางานราชทัณฑ์ด้วย แต่อย่างไรก็ดี กรมราชทัณฑ์ยังประสบปัญหาด้านความแออัดเนื่องด้วยมีผู้ต้องขังถึงประมาณ ๒๗๐,๐๐๐ คน เช่น เรือนจำจังหวัดบุรีรัมย์ที่เกิดเหตุจลาจลเผาเรือนจำจนได้รับความเสียหายอย่างมากและอยู่ระหว่างการก่อสร้างเรือนจำแห่งใหม่ โดยคงเหลือพื้นที่สำหรับคุมขังผู้ต้องขังได้จำนวน ๑๓๒ คน แต่กลับมีผู้ต้องขังจำนวนถึง ๖๐๐ คน และถึงแม้ว่าจะมีการย้ายผู้ต้องขังไปคุมขังที่เรือนจำอำเภอนางรองแต่ก็ยังไม่สามารถลดความแออัดได้ทั้งหมด เนื่องจากเรือนจำอำเภอนางรองก็มีผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีจำนวนมาก ซึ่งศาลไม่ให้ประกันตัวเพราะเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นต้น อีกทั้งยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณของประเทศที่ส่วนใหญ่เป็นงบรายจ่ายประจำ ได้แก่ งบบุคลากรและงบดำเนินงาน ในขณะที่งบลงทุนมีจำนวนน้อยทำให้รัฐบาลต้องกู้เงินเพื่อการลงทุน ส่งผลให้การก่อสร้างเรือนจำแห่งใหม่หรือการสร้างเพื่อทดแทนทำได้ยาก

/ท้ายที่สุด...

ท้ายที่สุด ตามที่มีการระบุหมายเหตุไว้ท้ายพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ว่าสมควรกำหนดให้มีคณะกรรมการราชทัณฑ์เพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารงานราชทัณฑ์ และปรับปรุงกฎหมายให้สามารถแก้ไข บำบัด พื้นฟู และพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขัง กับทั้งเป็นเครื่องมือ ในการแก้ไขปัญหาอื่นในการบริหารจัดการกระบวนการของกรมราชทัณฑ์ จึงนับเป็นความท้าทายของ คณะกรรมการราชทัณฑ์ที่จะต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติราชทัณฑ์

มติที่ประชุม

รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒

เรื่องรับรองรายงานการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานที่ประชุมว่า กรมราชทัณฑ์ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๗๑๐.๑/๑๒๑๐๕, ๑๒๑๐๘, ๑๒๑๑๑, ๑๒๑๑๖ ลงวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๗ นำส่งรายงานการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๗ ให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ได้พิจารณาและแจ้งฝ่ายเลขานุการฯ ทราบ หากประสงค์แก้ไข ซึ่งปรากฏว่าไม่มีกรรมการแจ้งความประสงค์ขอแก้ไขแต่อย่างใด

มติที่ประชุม

รับรองรายงานการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๗

ระเบียบวาระที่ ๓

เรื่องเพื่อทราบ

๓.๑ ประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใน คณะกรรมการราชทัณฑ์

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ตามที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการราชทัณฑ์ชุดเดิม (ชุดที่ ๒) ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศแต่งตั้ง เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๔ ได้ดำรงตำแหน่งครบกำหนด ตามวาระสามปี เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจึงได้ประกาศแต่งตั้งกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการราชทัณฑ์ชุดใหม่ เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ และราชกิจจานุเบกษา ได้เผยแพร่ประกาศกระทรวงยุติธรรมแล้วเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗ ประกอบด้วย

๑) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติศาสตร์

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์

๒) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา ศิลปะ หรือวัฒนธรรม

นายฐานิส ศรียะพันธ์

๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอาชีวศึกษา

พลตำรวจตรี สมชาติ สว่างเนตร

๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา

นายวิทยา สุริยะวงศ์

๕) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิมนุษยชน

นายชาติชาย สุทธิกลม

๖) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา

ศาสตราจารย์ ดร.อริยญา ตัญคำภีร์

๗) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการราชทัณฑ์

พันตำรวจเอก สุชาติ วงศ์อนันต์ชัย

ในการนี้ ขอรายงานข้อมูลพื้นฐานของกรมราชทัณฑ์ให้ทราบโดยสังเขปดังต่อไปนี้ กรมราชทัณฑ์มีเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ จำนวน ๑๔๓ แห่ง โดยแบ่งเป็นเรือนจำ/ทัณฑสถานจำนวน ๑๓๗ แห่ง สถานกักขังจำนวน ๕ แห่ง และสถานกักกัน จำนวน ๑ แห่ง ปัจจุบันมีจำนวนผู้ต้องขังจำนวน ๒๗๘,๓๒๔ คน แบ่งเป็นนักโทษเด็ดขาดจำนวน ๒๐๖,๖๓๖ คน ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีจำนวน ๖๘,๒๓๕ คน ผู้ต้องกักขังจำนวน ๓,๓๕๗ คน และผู้ต้องกักกัน จำนวน ๗๗ คน โดยเป็นคดีอาญาจำนวน ๒๐๔,๔๑๑ คน คดีทั่วไป จำนวน ๗๓,๙๑๓ คน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ มีจำนวนผู้ต้องขังเสียชีวิตจำนวน ๗๑๐ คน เสียชีวิตผิดธรรมชาติจำนวน ๒๑ ราย สถิติผู้ต้องขังจิตเวชจำนวน ๑๕,๐๐๐ คน และสถิติการกระทำผิดซ้ำภายใน ๑ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๔ ภายใน ๒ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๓ และภายใน ๓ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๓ (ข้อมูล ณ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๗)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

กล่าวเสริมว่า ตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ระบุว่า ยังไม่สามารถจัดการหรือบริหารโทษของผู้ต้องขังเฉพาะรายหรือเฉพาะคดีได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจในการดำเนินการ และไม่สามารถดำเนินการให้มีสถานที่ควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องขังประเภทอื่น นอกจากการคุมขังไว้ในเรือนจำ ซึ่งทำให้ระบบการพัฒนาพฤตินิสัยและการบริหารงานเรือนจำไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้สมควรกำหนดให้มีคณะกรรมการราชทัณฑ์เพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางในการบริหารงานราชทัณฑ์ และปรับปรุงกฎหมายให้สามารถแก้ไข บำบัด พื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง กับทั้งเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาอื่นในการบริหารจัดการกระบวนการของกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ เพราะฉะนั้น อยากให้ทุกท่านภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการราชทัณฑ์

มติที่ประชุม

รับทราบ

๓.๒ ผลการดำเนินงานสำคัญของคณะกรรมการราชทัณฑ์ ชุดที่ ๒

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ

รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ตลอดห้วงระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการราชทัณฑ์ ชุดที่ ๒ (สิงหาคม ๒๕๖๔ ถึง สิงหาคม ๒๕๖๗) ได้มีการจัดประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์จำนวนทั้งสิ้น ๗ ครั้ง โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญตามหน้าที่และอำนาจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐

/ทั้งการ...

ทั้งการให้คำแนะนำและเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานราชทัณฑ์ เช่น กรอบการดำเนินการ เพื่อยกระดับค่าคะแนนดัชนีหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรมราชทัณฑ์ การกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีให้เป็นไปตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ และการเสนอให้มีการผลักดันการใช้สถานที่อื่นเพื่อควบคุมตัวกรณีผู้กระทำผิดคดีชั้นบรรณมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น เพื่อแก้ไขปัญหาความแออัดในสถานที่คุมขังและกรณีการเสียชีวิตจากเหตุภาวะถอนพิษสุรา โดยกรมราชทัณฑ์ได้นำส่งเรื่องให้สำนักงานกิจการยุติธรรม ในฐานะฝ่ายเลขานุการ เพื่อเสนอคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) เรียบร้อยแล้ว รวมทั้งให้ความเห็นชอบหลักสูตรการฝึกอบรมเจ้าพนักงานเรือนจำตามมาตรา ๑๘ ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสหประชาชาติสำหรับผู้บริหารงานราชทัณฑ์

นอกจากนี้ ได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการตามที่คณะกรรมการราชทัณฑ์มอบหมาย ได้แก่ การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการจัดทำข้อเสนอการอภัยโทษตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี โดยมีนายวิทยา สุริยะวงศ์ เป็นประธานอนุกรรมการ ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการได้ดำเนินการจัดทำร่างกรอบแนวคิดในการออกหลักเกณฑ์พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. และกราบบังคมทูลทูลเกล้าฯ ถวายพระพรชัยมงคลแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร พร้อมทั้งได้ดำเนินการสร้างการรับรู้สื่อสังคมให้เห็นถึงความก้าวหน้าในเรื่องนี้เป็นระยะด้วยแล้ว อีกทั้ง ยังได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคุมขังในสถานที่อื่น เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการใช้สถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำให้เป็นสถานที่คุมขังตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ และ ๓๔ โดยปัจจุบันอยู่ระหว่างการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการคุมขัง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ สอบถามว่า เมื่อกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการออกกฎกระทรวงกำหนดสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ ตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ และออกระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ เรียบร้อยแล้ว เหตุใดปัจจุบันจึงยังไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกฎหมายดังกล่าว

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวตอบว่า ปัจจุบันยังขาดการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อให้สามารถนำข้อกฎหมายมาใช้ปฏิบัติได้จริง เนื่องจากการกำหนดสถานที่คุมขังต้องมีวัตถุประสงค์ในการใช้คุมขังเพื่อประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ ๑) การปฏิบัติตามระบบจำแนกและการแยกคุมขัง ๒) การดำเนินการตามระบบการพัฒนาพฤตินิสัย ๓) การรักษาพยาบาลผู้ต้องขัง และ ๔) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคุมขังในสถานที่อื่น อยู่ระหว่างการศึกษาและนำเสนอผลการศึกษาต่อคณะกรรมการราชทัณฑ์เพื่อขอคำแนะนำหรือคำปรึกษาต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการกล่าวเสริมว่า กฎกระทรวงกำหนดสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ และระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ ควรเร่งขับเคลื่อนให้มีการใช้บังคับ เนื่องจากกรมราชทัณฑ์มีผู้ต้องขังป่วยโรคร้ายแรง ผู้ต้องขังสูงอายุ เพื่อให้ผู้ต้องขังมีความสุขในบั้นปลายของชีวิต หรือกลุ่มผู้ต้องขังที่เหลือโทษจำคุกน้อย เพื่อลดความแออัดภายในเรือนจำ

มติที่ประชุม รับทราบ

๓.๓ ผลการดำเนินงานสำคัญในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการรายงานผลการดำเนินงานสำคัญในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ ให้ที่ประชุมทราบในรูปแบบวิดิทัศน์ ซึ่งได้จัดทำขึ้นในโอกาสครบรอบ ๑๐๙ ปี กรมราชทัณฑ์ ซึ่งมีเนื้อหาโดยสรุปดังต่อไปนี้

ตลอดระยะเวลา ๑๐๘ ปี ที่ผ่านมา กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อการคืนคนดีสู่สังคม ไม่กลับมากระทำผิดซ้ำ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข และกรมราชทัณฑ์จะก้าวเข้าสู่ ๑๐๙ ปี อย่างมุ่งมั่นในการผลักดันนโยบายบริหารงานราชทัณฑ์ เพื่อยกระดับการทำงานในทุก ๆ ด้าน ภายใต้แนวคิด “รวมพลังขับเคลื่อน ๘ มิติ ยกระดับสร้างความเปลี่ยนแปลง” ประกอบด้วย

มติที่ ๑ การดำเนินการโครงการพระราชทานอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออบรมพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อีกทั้งน้อมนำโครงการพระราชทานมาเป็นต้นแบบเพื่อให้ผู้ต้องขังนำไปปฏิบัติ ได้แก่ โครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความ ดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โครงการพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว โคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ โครงการห้องสมุดพร้อมปัญญา ตามแนวพระราชดำริฯ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โครงการ To be Number One ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี โครงการกำลังใจ ในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา

มติที่ ๒ ยกระดับความมั่นคงปลอดภัยในเรือนจำและสถานที่ ควบคุม เพื่อให้เรือนจำมีความปลอดภัย และป้องกันไม่ให้ผู้ต้องขังหลบหนี หรือก่อเหตุจลาจล โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ๔ แนวทาง ได้แก่ ๑) ป้องกันและปราบปรามสิ่งของต้องห้ามให้หมดไปจากเรือนจำ ๒) เพิ่มสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ และนำเทคโนโลยีมาใช้นับสนุนในการปฏิบัติงาน ๓) ควบคุมดูแล และบำรุงรักษา เครื่องมือ สถานที่ต่าง ๆ ในเรือนจำให้มีความปลอดภัย และ ๔) ฝึกอบรมวินัย เพื่อให้ผู้ต้องขังปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ สามารถอยู่ร่วมกันด้วยความรักความสามัคคี

มติที่ ๓ พัฒนาระบบการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และหลักทฤษฎีวิทยา เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ต้องขังจะได้รับการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนอย่างครบถ้วน โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ๗ แนวทาง ได้แก่ ๑) มีการคัดแยกผู้ป่วย ดูแลด้านโภชนาการ สุขภาพ และการรักษาโรคอย่างเท่าเทียม ตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข ๒) แยกผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ออกจากนักโทษเด็ดขาดอย่างชัดเจน และเป็นไปตามหลักสากล ๓) ปฏิบัติตามข้อกำหนดแมนเดลา (Mandela Rules) ข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) และมาตรฐานสากลอื่น ๆ ๔) พัฒนาระบบการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ในสามจังหวัดชายแดนใต้ รวมไปถึงผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ๕) ดูแลผู้ต้องขัง ที่มีความหลากหลายทางเพศให้ได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม ๖) พัฒนาระบบด้านทันตปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับ การบริหารโทษมากที่สุด และ ๗) เพิ่มจำนวนเรือนจำเฉพาะทางเพื่อรองรับผู้ต้องขังให้เหมาะสมกับประเภทเรือนจำ

มติที่ ๔ พัฒนาพหุติสนัยแก้ไขผู้ต้องขังให้ตรงกับปัญหาของการกระทำความผิด เพื่อบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังและป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำ โดยมีการดำเนินงาน ๔ แนวทาง ดังนี้ ๑) วิเคราะห์และพัฒนาโปรแกรมบำบัดให้มีความสอดคล้องกับปัญหาของแต่ละกลุ่มเพื่อการบำบัดและ แก้ไขอย่างตรงจุด ๒) เร่งออกกฎกระทรวงการกำหนดมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ๓) สร้างบรรยากาศที่ดี และเอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพหุติสนัย เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและสัมพันธภาพอันดีระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง ภายใต้กรอบของระเบียบที่กำหนด และ ๔) แยกผู้ต้องขังที่ไม่มีพฤติกรรมรุนแรงไปควบคุมในเรือนจำชั่วคราว โดยเน้นกิจกรรมช่วยเหลือสังคมและอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

มติที่ ๕ พัฒนาและต่อยอดการศึกษา การฝึกวิชาชีพ ที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน เพื่อให้ผู้ต้องขังมีทักษะการทำงานติดตัวและสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้หลังจากพ้นโทษ โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ๒ แนวทาง ดังนี้ ๑) จัดการศึกษาที่มีคุณภาพและตรงตามมาตรฐาน ทั้งการศึกษา ภาคพื้นฐานและทางเลือก และ ๒) ร่วมมือกับภาคเอกชนและหน่วยงานรัฐ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะของ ผู้ต้องขังให้สามารถออกไปแข่งขันในตลาดแรงงานได้

มติที่ ๖ พัฒนาระบบเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และช่วยเหลือหลังพ้นโทษ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถประกอบอาชีพสุจริตได้หลังจากได้รับการปล่อยตัว โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ๒ แนวทาง ดังนี้ ๑) เตรียมความพร้อมให้ผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษ ให้สามารถปรับตัวและสามารถใช้ชีวิตในสังคม ภายนอกได้ และ ๒) ยกกระดับศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ (CARE : Center for Assistance to Reintegration and Employment) เพื่อช่วยเหลือให้คำปรึกษา สนับสนุนการมีงานทำและดูแลผู้พ้นโทษ อย่างเป็นองค์รวม

มติที่ ๗ ยกกระตบการสร้างการยอมรับ และสร้างความเชื่อมั่นของสังคมต่อผู้ต้องขัง และผู้พ้นโทษ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ และมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ต้องขัง โดยการรณรงค์ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ รวมไปถึงให้สังคมตระหนักและมอบโอกาสให้ผู้ต้องขังสามารถใช้ชีวิตและประกอบอาชีพได้เหมือนคนปกติ

มติที่ ๘ พัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนงานราชทัณฑ์ เพื่อให้ปฏิบัติงานของกรมราชทัณฑ์เกิดผลสัมฤทธิ์ตามแนวทางดำเนินการ โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ๙ แนวทาง ดังนี้

- ๑) บริหารงานโดยยึดระบบคุณธรรมเป็นที่ตั้ง
- ๒) มอบอำนาจการบริหารงานให้กับรองอธิบดีเพื่อความรวดเร็วและลดความซ้ำซ้อน
- ๓) สรรหาและบรรจุเพื่อทดแทนอัตราว่างอย่างรวดเร็ว
- ๔) เร่งดำเนินการจัดการสำนวนดำเนินการทางวินัยเจ้าหน้าที่ที่คงค้างให้แล้วเสร็จ
- ๕) พัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ ทั้งแบบ on-site และ online
- ๖) มีสวัสดิการและนันทนาการ รวมถึงค่าตอบแทนพิเศษเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่
- ๗) บริหารองค์กรด้วยระบบธรรมมาภิบาล
- ๘) 6 ประการ
- ๙) นำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เพื่อความสะดวกรวดเร็ว และลดค่าใช้จ่ายด้านต้นทุนและพื้นที่จัดเก็บเอกสาร และ
- ๑๐) นำเทคโนโลยี AI (Artificial Intelligence) มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการของกรมราชทัณฑ์ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการควบคุมดูแลและพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง

ท้ายที่สุดนี้ ด้วยความร่วมมือและความทุ่มเทของเจ้าหน้าที่ทุกคนที่ช่วยขับเคลื่อนและยกระดับการทำงานในทุกมิติ กรมราชทัณฑ์จึงสามารถคว้ารางวัลมากมายดังเช่นที่กล่าวมาข้างต้น

มติที่ประชุม

รับทราบ

๓.๔ นโยบายการบริหารงานราชทัณฑ์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ กรมราชทัณฑ์ยังคงขับเคลื่อนนโยบายการบริหารงานราชทัณฑ์ต่อเนื่องจากปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ โดยในปีนี้จะดำเนินการในรูปแบบยกกำลังสอง ภายใต้แนวคิด “รวมพลังขับเคลื่อน ๘ มิติ ยกกำลังสอง สร้างคนดีคืนสังคม” กล่าวคือ ขับเคลื่อนงานในมิติที่สามารถดำเนินการได้ดีในระดับหนึ่ง ด้วยการแก้ไขปัญหาค้างและข้อจำกัดต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น รวมทั้งยกระดับงานในหลายมิติที่ได้ดำเนินการจนประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป ประกอบด้วย

มติที่ ๑ การดำเนินการโครงการพระราชทานอย่างต่อเนื่อง

มติที่ ๒ ยกระดับความมั่นคงปลอดภัยในเรือนจำและสถานที่ควบคุม

มติที่ ๓ พัฒนาระบบการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและหลักทัณฑ์วนา

มติที่ ๔ พัฒนาพฤตินิสัยแก้ไขผู้ต้องขัง ให้ตรงกับปัญหาของการกระทำความผิด

มติที่ ๕ พัฒนาและต่อยอดการศึกษา การฝึกวิชาชีพ ที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน

มติที่ ๖ พัฒนาระบบเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และช่วยเหลือหลังพ้นโทษ

มติที่ ๗ ยกระดับการสร้างการยอมรับ และสร้างความเชื่อมั่นของสังคมต่อผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษ

มติที่ ๘ พัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนงานราชทัณฑ์

มติที่ประชุม

รับทราบ

๓.๕ แนวทางในการคัดเลือกนักโทษเด็ดขาดที่มีคุณสมบัติที่จะได้รับการพิจารณาพักการลงโทษและแนวทางในการใช้ดุลยพินิจของคณะทำงานเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษประจำเรือนจำเพื่อประกอบการพิจารณาพักการลงโทษ พ.ศ. ๒๕๖๗

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า สืบเนื่องจากการออกกฎกระทรวงกำหนดประโยชน์นักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาด ซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยมีสาระสำคัญในการเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การพักการลงโทษในกรณีปกติ ประกอบด้วย ๑) นักโทษเด็ดขาดตั้งแต่ชั้นกลางขึ้นไปอาจได้รับการพิจารณาพักการลงโทษไม่เกินหนึ่งในสามของกำหนดโทษที่ระบุไว้ในหมายจำคุกโทษเด็ดขาด และ ๒) ให้โอกาสแก่นักโทษเด็ดขาดซึ่งกระทำความผิดซ้ำ หากมีประวัติการต้องโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ครั้ง (รวมครั้งที่กำลังรับโทษอยู่) ไม่รวมถึงโทษจำคุกในความผิดครั้งที่ได้กระทำโดยประมาทหรือเป็นความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่ศาลรอการลงโทษไว้

ในการนี้ กรมราชทัณฑ์โดยความเห็นชอบของคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษจึงได้จัดทำแนวทางในการคัดเลือกนักโทษเด็ดขาดที่มีคุณสมบัติที่จะได้รับการพิจารณาพักการลงโทษและแนวทางในการใช้ดุลยพินิจของคณะทำงานเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษประจำเรือนจำเพื่อประกอบการพิจารณาพักการลงโทษ พ.ศ. ๒๕๖๗ และได้แจ้งให้เรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศถือปฏิบัติโดยทั่วกันเรียบร้อยแล้ว

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

๔.๑ แนวทางการแก้ไขปัญหาการย้ายผู้ต้องขังเพื่อดำเนินคดีไปยังเขตอำนาจศาลอื่น

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า สืบเนื่องจากที่กรมราชทัณฑ์ร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดทำบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการย้ายผู้ต้องขังไปดำเนินคดีในเขตอำนาจศาลอื่น ตั้งแต่วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔ ปัจจุบันพบว่า กรมราชทัณฑ์ประสบปัญหาด้านงบประมาณการขนย้ายผู้ต้องขัง โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสำหรับขนย้ายผู้ต้องขังทุกประเภทสูงถึงประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี และงบประมาณในแต่ละปีที่กรมราชทัณฑ์ได้รับการจัดสรรไม่เพียงพอ ทั้งนี้ จึงขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการให้นำประเด็นดังกล่าวเสนอทบทวนบันทึกข้อตกลงร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยในวาระนี้ขอให้ผู้อำนวยการกองทัณฑปฏิบัติเป็นผู้นำเสนอในรายละเอียดต่อไป

/ผู้อำนวยการ...

ผู้อำนวยการกองทัณฑ์ปฏิบัติ (นายมานะ วินทะไชย) รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ตามที่กรมราชทัณฑ์ร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้จัดทำบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการย้ายผู้ต้องขังไปดำเนินคดีในเขตอำนาจศาลอื่น โดยกรมราชทัณฑ์มีหน้าที่หลักในการดำเนินการดังนี้ ๑) เป็นผู้จัดทำคำสั่งเจ้าหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขัง ๒) จัดยานพาหนะสำหรับขนย้ายผู้ต้องขัง ๓) เป็นผู้ขอจัดตั้งงบประมาณค่าขนย้ายผู้ต้องขังไปดำเนินคดียังเขตอำนาจศาลอื่น และ ๔) ค่าใช้จ่ายในการย้ายผู้ต้องขังให้เบิกจ่ายจากเงินงบประมาณของกรมราชทัณฑ์

ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์พบว่า เนื่องด้วยปริมาณการย้ายผู้ต้องขังเพื่อไปดำเนินคดีมีแนวโน้มสูงขึ้นโดยจากสถิติข้อมูลย้อนหลัง ๖ ปี จะมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ ๒,๓๐๐ รายต่อปี โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ มีการย้ายผู้ต้องขังเพื่อไปดำเนินคดีทั้งตามคำสั่งศาล และตามคำขอของพนักงานสอบสวนหรือส่วนราชการอื่น รวมทั้งสิ้น ๒,๓๒๙ ราย คิดเป็นค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้นกว่า ๕,๕๐๐,๐๐๐ บาท จากค่าขนย้ายผู้ต้องขังทุกประเภทประมาณ ๘,๕๐๐,๐๐๐ บาท จึงทำให้เกิดภาระแก่กรมราชทัณฑ์ อาทิ การจัดกำลังเจ้าหน้าที่ในการควบคุม ความเสี่ยงที่เกิดจากการขนย้าย รวมทั้งปัญหาด้านยานพาหนะที่ไม่เพียงพอ เป็นต้น และถึงแม้ว่ากรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการแก้ปัญหาเรื่องยานพาหนะโดยพยายามบริหารจัดการการย้ายผู้ต้องขังเพื่อใช้จ่ายงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ เช่น สำหรับกรณีไม่เร่งด่วนจะดำเนินการย้ายผู้ต้องขังเป็นรอบ หากเป็นเส้นทางการเดินทางเดียวกัน อย่างไรก็ตาม กลับทำให้ประสบปัญหาการถูกร้องเรียนเนื่องจากผู้ต้องขังอาจเสียประโยชน์ที่จะได้รับหากการขนย้ายล่าช้า เช่น การพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ จึงไม่สามารถย้ายผู้ต้องขังในคราวเดียวกันได้ทุกครั้ง

ด้วยเหตุนี้ กรมราชทัณฑ์จึงขอเสนอให้มีการทบทวนบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการย้ายผู้ต้องขังไปดำเนินคดีในเขตอำนาจศาลอื่นร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยเห็นควรกำหนดประเด็นเพิ่มเติมในบันทึกข้อตกลง ดังนี้

- ๑) นำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยมาช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงาน เช่น ระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) มาใช้ในการสอบสวน
 - ๒) หากมีความจำเป็นจะต้องสอบสวนที่เรือนจำ/ทัณฑสถานที่ผู้ต้องหาถูกคุมขัง ให้ดำเนินการส่งสำนวนให้พนักงานสอบสวนในพื้นที่ที่ผู้ต้องขังถูกคุมขังอยู่ดำเนินการสอบสวนแทน
- ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการปฏิบัติราชการ และเป็นการประหยัดงบประมาณของประเทศในภาพรวมต่อไป

ประเด็นอภิปราย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการสอบถามที่ประชุมว่า การพิจารณาทบทวนบันทึกข้อตกลงว่าด้วยการย้ายผู้ต้องขังไปดำเนินคดีในเขตอำนาจศาลอื่น อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการราชทัณฑ์หรือไม่ และกรมราชทัณฑ์สามารถจัดทำของงบประมาณให้เพียงพอสำหรับขนย้ายผู้ต้องขัง รวมถึงการขอความร่วมมือจากตำรวจศาลมาช่วยในการขนย้ายผู้ต้องขังเพื่อไปดำเนินคดีได้หรือไม่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านสิทธิมนุษยชน (นายชาติชาย สุธธิกลม) กล่าวว่า บันทึกรายการที่จัดทำขึ้นระหว่างกรมราชทัณฑ์และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนด ผู้รับผิดชอบในการนำตัวผู้ต้องขังไปดำเนินคดีในจังหวัดอื่น ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการ เนื่องจากผู้ต้องขังอยู่ภายใต้การควบคุมของกรมราชทัณฑ์ ในส่วนของแนวทางแก้ไขปัญหานั้น กรมราชทัณฑ์สามารถ เสนอให้ใช้ระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) หรือให้พนักงานสอบสวนในพื้นที่ ที่ผู้ต้องขังถูกควบคุมตัวอยู่เป็นผู้สอบสวนแทน ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวถือเป็นคนละส่วนกับกระบวนการ นำตัวผู้ต้องขังไปดำเนินการตามคำร้องขอของเจ้าหน้าที่ จึงขอเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา คือ การพิจารณา นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสอบสวนและการพิจารณาคดีในชั้นศาล เพื่อลดความจำเป็นในการเคลื่อนย้าย ผู้ต้องขัง ทั้งนี้ วิธีการแก้ปัญหามิอาจจำเป็นต้องแก้ไขบันทึกข้อตกลงเดิม แต่ควรส่งเรื่องให้คณะกรรมการ พัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) เป็นผู้พิจารณาเพื่อหาทางออกที่เหมาะสมต่อไปได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ปัญหาที่ต้องการความร่วมมือจากหลายหน่วยงานให้ร่วมกันแก้ไข ดังนั้น ขอให้กรมราชทัณฑ์นำเรื่องนี้ เสนอเข้าที่ประชุม กพยช. ซึ่งคาดว่าจะมีการจัดประชุมในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๗ เพื่อหาทางแก้ไขปัญห ในภาพรวมต่อไป และสำหรับประเด็นปัญหาด้านงบประมาณ ขอให้กรมราชทัณฑ์จัดทำสถิติการขนย้ายผู้ต้องขัง เพื่อประกอบการจัดทำคำขอของงบประมาณให้เพียงพอกับความจำเป็น

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวเสริมว่า หากได้รับงบประมาณเพียงพอ กรมราชทัณฑ์จะสามารถดำเนินการตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ได้ และหากมีวิธีการอื่นที่สามารถช่วยแก้ปัญหาและลดภาระงาน ก็จะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผู้แทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (พลตำรวจตรี อุกฤษฏ์ ศรีเสือขาม) กรรมการ กล่าวว่า ตามที่ที่ประชุมได้เสนอแนะแนวทางการส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานสอบสวนในพื้นที่หรือการใช้ ระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) นั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีระเบียบรองรับและ สามารถดำเนินการได้ อย่างไรก็ตาม มีความเห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาเชิงระบบ เนื่องจากการนำตัวผู้ต้องขัง ไปฟ้องศาลเกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๒ และระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ และประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการใช้วิธีพิจารณาคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย ดังนั้น จึงขอเสนอแนะแนวทางให้คณะกรรมการ ราชทัณฑ์ใช้อำนาจตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อแก้ไขปัญหาระบบร่วมกันโดยมีองค์ประกอบ ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์ แต่เนื่องจากประธานและท่านชาติชายฯ มีความเห็นพ้องให้ส่งเรื่อง ดังกล่าวเสนอที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) พิจารณา จึงอาจเป็นแนวทาง ที่เหมาะสมมากกว่า อย่างไรก็ตาม หากกรมราชทัณฑ์ยังมีความประสงค์จะแก้ไขบันทึกข้อตกลงเดิม สามารถจัดส่ง เรื่องไปที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เช่นกัน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า เห็นด้วยกับผู้แทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เนื่องจากหากรอনাเรื่องเสนอที่ประชุม กพยช. พิจารณา อาจเกิดความล่าช้าได้ จึงเห็นควรให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมอบหมายให้ ท่านเกษมศานต์ฯ เป็นประธานอนุกรรมการ และขอให้ผู้แทนจากสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุดเข้าร่วมด้วย และให้คณะกรรมการฯ พิจารณาหารือกับสำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาในเชิงระบบภาพรวมต่อไป

มติที่ประชุม เห็นชอบ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาการย้าย ผู้ต้องขังเพื่อดำเนินคดีไปยังเขตอำนาจศาลอื่น โดยมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติศาสตร์ เป็นประธานอนุกรรมการ และมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ พิจารณาองค์ประกอบของคณะกรรมการตามความเหมาะสม

๔.๒ หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติในเรือนจำ

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติในเรือนจำจัดทำขึ้น โดยความร่วมมือระหว่างสถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย กรมราชทัณฑ์ และกรมพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม เพื่อรองรับการจัดอบรมให้แก่บุคลากรพยาบาลของกรมราชทัณฑ์ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยในวาระนี้ขอให้ผู้อำนวยการกองบริการทางการแพทย์ เป็นผู้นำเสนอในรายละเอียดต่อไป

ผู้อำนวยการกองบริการทางการแพทย์ (นางสาววรรดา วสันต์นันทลิริ) รายงาน ให้ที่ประชุมทราบว่า ตามที่กรมราชทัณฑ์ร่วมกับกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกระทรวงยุติธรรม และสถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย ได้จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติในเรือนจำ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพและเพิ่มสมรรถนะให้กับพยาบาลวิชาชีพในการบริหารงานด้านสุขภาพในเรือนจำสำหรับผู้ต้องขัง ให้พยาบาลมีความรู้ความเข้าใจนโยบาย กฎหมาย และระบบบริการสุขภาพในเรือนจำ เพื่อนำไปสู่การยกระดับการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของผู้ต้องขัง ให้เท่ากับการบริการสาธารณสุขประชาชนภายนอก ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

ทั้งนี้ หลักสูตรดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณารับรองจากสภาการพยาบาลแล้ว เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๖ โดยใช้ระยะเวลาในการอบรม ๖ เดือน (๒๔ สัปดาห์) มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๐ รายวิชา ประกอบด้วย

- ๑) นโยบาย ระบบสุขภาพ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสุขภาพในเรือนจำ
- ๒) การประเมินภาวะสุขภาพขั้นสูงและการตัดสินใจทางคลินิก
- ๓) หลักการพยาบาลในเรือนจำ
- ๔) การพยาบาลเวชปฏิบัติรักษาโรคเบื้องต้นในเรือนจำ
- ๕) การจัดการโรคเรื้อรังในเรือนจำ

- ๖) การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชในเรือนจำ
- ๗) เกสซ์วิทยาและวิทยาการบำบัดปัญหาสุขภาพในเรือนจำ
- ๘) ปฏิบัติการพยาบาลเวชปฏิบัติรักษาโรคเบื้องต้นในเรือนจำ
- ๙) ปฏิบัติการจัดการโรคเรื้อรังในเรือนจำ
- ๑๐) ปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชในเรือนจำ

ในการนี้ กรมราชทัณฑ์ จึงขอความเห็นชอบหลักสูตรฝึกอบรมการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติในเรือนจำ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่กำหนดให้กรมราชทัณฑ์จัดให้เจ้าพนักงานเรือนจำเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะและความเชี่ยวชาญ ตามหลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการราชทัณฑ์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวสอบถามผู้แทนปลัดกระทรวงสาธารณสุขว่า มีความคิดเห็นอย่างไรกับหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติในเรือนจำ

ผู้แทนปลัดกระทรวงสาธารณสุข (นายมนเฑียร คณาสวัสดิ์) กรรมการ กล่าวว่า เห็นด้วยที่พยาบาลผู้ปฏิบัติหน้าที่ในเรือนจำจะได้เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาเพิ่มศักยภาพ เพราะถือเป็นประโยชน์ ต่อการดูแลผู้ต้องขัง แต่มีข้อกังวลเกี่ยวกับระยะเวลาการอบรม เนื่องจากใช้ระยะเวลาค่อนข้างมากถึง ๖ เดือน และเป็นการอบรมวันจันทร์ถึงวันศุกร์ จึงอาจเป็นอุปสรรคต่อการบริหารอัตรากำลังพยาบาลในเรือนจำได้

ผู้อำนวยการกองบริการทางการแพทย์ (นางสาวรดา วสันต์นันทลิริ) กล่าวเสริมว่า หลักสูตรนี้ มีเนื้อหาของรายวิชาหลักเหมือนกันกับหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาล เวชปฏิบัติทั่วไป แต่มีความเข้มข้นมากกว่าในบริบทของการปฏิบัติหน้าที่ในเรือนจำ รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับการปฏิบัติหน้าที่ในเรือนจำที่พยาบาลผู้ปฏิบัติหน้าที่ในเรือนจำต้องยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ สภาการพยาบาลร่วมกับสถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย ได้คำนึงในเรื่องของระยะเวลา ของหลักสูตรเช่นกัน โดยกำหนดให้มีการอบรมนอกพื้นที่เฉพาะภาคทฤษฎีที่สภากาชาดไทย ใช้เวลาประมาณ ๓ เดือน และสำหรับระยะเวลาที่เหลือคือภาคปฏิบัติ กำหนดให้เป็นการปฏิบัติหน้าที่ในเรือนจำ โดยมีครูพี่เลี้ยง จากสภาการพยาบาลลงพื้นที่ในเรือนจำเพื่อทำการประเมิน รวมทั้งมีแพทย์และพยาบาลจากโรงพยาบาล แม่ข่ายในพื้นที่เข้าร่วมมาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาด้วย

ผู้แทนปลัดกระทรวงสาธารณสุข (นายมนเฑียร คณาสวัสดิ์) กรรมการ กล่าวเพิ่มเติมว่า มีความยินดีที่จะประสานความร่วมมือระหว่างเรือนจำและโรงพยาบาลแม่ข่ายในพื้นที่ เพื่อให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการอบรมดังกล่าว

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

กล่าวว่า เห็นควรอนุมัติหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติในเรือนจำ อีกทั้งขอกำชับกรมราชทัณฑ์ถึงการดำเนินการตาม ๖ อ. ที่มีคุณภาพ ได้แก่ ๑) อาหาร คือ การดูแลคุณภาพของอาหารผู้ต้องขัง โดยอาจพิจารณารูปแบบการจัดหาอาหารดิบเพื่อปรุงอาหารจัดเลี้ยงแก่ผู้ต้องขังให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ๒) อาศัย คือ ที่พักอาศัยหรือเรือนจำต้องไม่แออัด ๓) อนามัย คือ สุขอนามัยของผู้ต้องขังเป็นเรื่องสำคัญ ๔) อาชีพ คือ การสร้างให้ผู้ต้องขังประกอบอาชีพให้ได้ ๕) โอกาส คือ เรื่องการศึกษา ผู้ต้องขังทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ๖) อัตลักษณ์ คือ ศาสนา วัฒนธรรม ซึ่งผู้ต้องขังควรได้รับโอกาสในการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเท่าเทียมกัน ถ้าสามารถดำเนินการได้ครบ ๖ อ. ผู้ต้องขังที่พ้นโทษจะออกไปสู่สังคมได้อย่างมีคุณภาพ

มติที่ประชุม

เห็นชอบหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติในเรือนจำ

๔.๓ ร่างประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง การจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ พ.ศ.

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า กรมราชทัณฑ์นำเสนอวาระนี้ เพื่อให้คณะกรรมการได้ร่วมกับพิจารณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่อร่างประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง การจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ พ.ศ. เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงขอความอนุเคราะห์ให้ท่านวิทยา สุริยะวงศ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา ซึ่งเป็นอธิบดีกรมราชทัณฑ์ในขณะนั้น และเป็นผู้ริเริ่มการยกร่างพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฉบับนี้ ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมา จุดมุ่งหมาย และแนวทางการดำเนินการจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ และการนำไปปฏิบัติเพื่อให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ทุกท่านได้รับทราบถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายวิทยา สุริยะวงศ์) กล่าวให้ที่ประชุมทราบถึง ความเป็นมาของจัดทำพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ว่าแต่เดิมพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ได้ประกาศและมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๙ โดยมีอาจารย์บรรยง มกรภิรมย์ เป็นผู้ร่าง และที่ผ่านมามีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติราชทัณฑ์เพียงแค่ ๓ ครั้ง คือ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ พ.ศ. ๒๕๒๒ และ พ.ศ. ๒๕๒๓ ตามลำดับ ซึ่งเป็นการปรับปรุงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการลดวันต้องโทษ และไม่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มเติมอีกเลย ด้วยเหตุนี้ เนื่องจากกรมราชทัณฑ์ได้ใช้บังคับพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฉบับเดิมมาเป็นระยะเวลานาน จึงจำเป็นต้องมีการจัดทำพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ขึ้นมา โดยในขั้นตอนการเสนอร่างพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการจัดทำวิทัศน์เพื่อประกอบการพิจารณา โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ๒ ประเด็นหลัก คือ เจ้าพนักงานเรือนจำ และผู้ต้องขัง จำนวนรวม ๘ หมวด โดยขอนำเสนอรายละเอียดในหมวดที่สำคัญ ดังนี้ หมวด ๑ ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการราชทัณฑ์ขึ้นมา โดยมีความเป็นมาในอดีต คือ กรมราชทัณฑ์เป็นหนึ่งในสามของหน่วยงานที่มีสถานะเท่ากันในกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ กรมตำรวจ กรมอัยการ และกรมราชทัณฑ์

ต่อมาภายหลังกรมตำรวจแยกออกมาเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมอัยการแยกออกมาเป็นสำนักงานอัยการสูงสุด เหลือกรมราชทัณฑ์เพียงกรมเดียว ซึ่งในการทำงานจะต้องมีการประสานงานกัน แต่ปัจจุบันเป็นการทำงานที่ประสานกันเพียงในพื้นที่ จึงอยากให้มีการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน และเชิญผู้แทนหน่วยงานเข้าร่วมการประชุมและร่วมกันกำหนดนโยบายและทิศทางในการบริหารงาน ซึ่งการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ไม่ใช่เป็นการดำเนินงานเพียงแค่ของกรมราชทัณฑ์ แต่เป็นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการราชทัณฑ์ที่มีปัญหาต่อกัน จึงขอใช้การประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์เป็นเวทีที่จัดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ยกตัวอย่างเช่น ที่ผ่านมาราชทัณฑ์มีประเด็นปัญหาเรื่องการบริหารโทษ และถูกสังคมตำหนิว่า กรมราชทัณฑ์คุมขังผู้ต้องขังในระยะเวลาสั้นและปล่อยตัวพ้นโทษออกไปใช้อำนาจใดในการปล่อยตัวผู้ต้องขัง ซึ่งกรมราชทัณฑ์ต้องดำเนินการชี้แจงประเด็นนี้ต่อสังคมมาโดยตลอด จึงจะเห็นได้ว่าระบบกระบวนการยุติธรรมของไทย อันได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม และกรมราชทัณฑ์มีการบริหารงานที่แยกออกจากกันโดยเด็ดขาด โดยหากพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา ศาลจะมีคำสั่งพิพากษาลงโทษจำคุก ๒๐ ปีและให้บังคับโทษจำคุกอย่างน้อย ๑๐ ปีถึงจะสามารถพักการลงโทษได้ แต่กระบวนการยุติธรรมไทยไม่ได้ใช้รูปแบบนี้ แต่เป็นการดำเนินการบริหารโทษในรูปแบบของตนเองจึงมีปัญหาเกิดขึ้น เนื่องจากกรมราชทัณฑ์เป็นฝ่ายบริหาร ดำเนินงานโดยใช้ภาษีของประชาชนในการบริหารโทษจำคุก ซึ่งกรมราชทัณฑ์รู้สถานการณ์ผู้ต้องขังในเรือนจำว่ามีจำนวนเท่าใดและต้องปล่อยผู้ต้องขังจำนวนเท่าใด ถ้าหากผู้ต้องขังมีคำพิพากษาจากศาลติดตัวมาด้วยจะทำให้กรมราชทัณฑ์บริหารโทษไม่ได้เลย เพราะว่าผู้ต้องขังจะเข้าเรือนจำทุกวัน ทำให้เรือนจำมีไม่เพียงพอต่อการรองรับผู้ต้องขังต้องสร้างเรือนจำเพิ่ม เป็นต้น จึงเป็นที่มาของการจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ขึ้นและมีใช้การประชุมเพื่อกรมราชทัณฑ์หน่วยเดียว แต่เป็นการประชุมเพื่อกระบวนการยุติธรรมโดยรวม

หมวด ๒ อำนาจหน้าที่เจ้าพนักงานเรือนจำ เนื่องด้วยเจ้าพนักงานเรือนจำมีความสำคัญมาก เพราะข้าราชการของกรมราชทัณฑ์ไม่เหมือนหน่วยอื่น คือ เป็นข้าราชการพลเรือนที่แต่งเครื่องแบบและถืออาวุธ ซึ่งมีความแตกต่างจากต่างประเทศ เช่น ประเทศสหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย สิงคโปร์ และมาเลเซีย ที่กรมราชทัณฑ์ของประเทศนั้นจะมีศเหมือนตำรวจ และเมื่อศึกษาการดำเนินการของประเทศสหรัฐอเมริกา ตำรวจถูกเรียกว่าเจ้าพนักงานรักษาความสงบเรียบร้อย (Peace Officer) จะต้องมีการอบรมก่อนเข้าประจำการ (Pre-Service Training) มีการฝึกอบรมแล้วต้องได้คำตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งแต่ก่อนกรมราชทัณฑ์ไม่ได้มีการฝึกอบรมก่อนเข้าทำงาน บรรจุแล้วให้ไปทำงานเลย ทั้งที่เป็นงานที่ต้องปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกัน จึงจำเป็นจะต้องมีการฝึกอบรมก่อนเข้าประจำการ ดังนั้น พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงได้กำหนดให้มีการฝึกอบรมและได้รับคำตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ยังได้กำหนดถึงอำนาจของเจ้าพนักงานเรือนจำให้อำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจค้นหรือจับกุมผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการหลบหนีได้ รวมทั้งให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนดอาณาบริเวณภายนอกเรือนจำซึ่งเป็นสาธารณะเป็นเขตปลอดภัย ทำให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจตรวจค้นได้ เช่น กรณีของเรือนจำจังหวัดอุดรธานีที่มีถนนล้อมรอบเรือนจำ หากพบรถยนต์ต้องสงสัยมาจอดบริเวณหน้าเรือนจำก็สามารถเข้าตรวจค้นได้

หมวด ๓ การจำแนก เขตความรับผิดชอบ และมาตรฐานเรือนจำ เป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้ต้องขัง ซึ่งปัจจุบันการบริหารโทษของกรมราชทัณฑ์เป็นไปตามทฤษฎีระบบ (System Theory) ของเดวิด อีสตัน (David Easton) ที่มีองค์ประกอบที่สำคัญแบ่งออกเป็น ๔ ส่วนหลัก ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิตหรือผลลัพธ์ (Output) และ ผลกระทบ (Feedback) โดยหมายความว่า กรมราชทัณฑ์อยู่ในขั้นกระบวนการ คือ เมื่อผู้ต้องขังเข้าสู่กระบวนการบริหารโทษ กรมราชทัณฑ์มีหน้าที่บำบัดผู้ต้องขัง แต่กระบวนการบำบัดถูกใช้มาตั้งแต่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ เป็นการแบ่งแยกผู้ต้องขังตามกำหนดโทษเป็นหลัก โดยไม่ได้คำนึงถึงปัจจัยอื่น ไม่ได้แยกว่าเป็นคดีประเภทใด ไม่ได้คัดแยกผู้ต้องขังด้วยองค์ประกอบของความเป็นมนุษย์ เช่น ถ้าผู้ต้องขังอายุ ๘๐ ปี มีโทษจำคุก ๕๐ ปี ต้องรับโทษจำคุกที่เรือนจำกลางบางขวาง เพราะฉะนั้นพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงมีเจตนาให้ยกเลิกประเภทชั้นของผู้ต้องขังและเปลี่ยนเป็นระบบชั้นที่มีเบอร์ คือ ชั้นหนึ่งถึงชั้นหก เป็นการจัดชั้นด้วยการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) และจำแนกลักษณะผู้ต้องขังตามแบบประเมินความเสี่ยงและความต้องการด้านการพัฒนาพฤตินิสัย (Need Assessment) แต่ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ยังไม่ได้ดำเนินการตามเจตนารมณ์นี้ เพราะมีการจำแนกผู้ต้องขังแค่ตามเพศและกำหนดโทษเท่านั้น ต่อมาจึงจะเป็นการจัดระบบเรือนจำซึ่งสืบเนื่องจากกรมราชทัณฑ์มีทรัพยากรอันจำกัด ระบบเรือนจำในประเทศไทยจึงต้องเป็นระบบแบบฝายน้ำล้น กล่าวคือ มีเรือนจำฝายรับตัวที่มีหน้าที่รับตัวผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีอย่างเดียว เมื่อผู้ต้องขังมีกำหนดโทษแล้ว จะถูกย้ายไปอยู่เรือนจำเพื่อการควบคุม ซึ่งจะเน้นแต่การควบคุมในช่วงแรกของโทษจำคุกผู้ต้องขัง และเมื่อได้รับการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและคัดกรองโดยใช้ความสามารถทางด้านจิตวิทยา ด้านสังคมสงเคราะห์ หรือด้านอื่นๆ จึงจะถูกส่งไปเรือนจำเฉพาะทางเพื่อบ่มุ้เน้นการบำบัดพัฒนาพฤตินิสัย และสุดท้ายจะส่งไปที่เรือนจำเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเพื่อส่งคืนสู่สังคมต่อไป ซึ่งจะเป็นไปตามทฤษฎีการบริหารว่า เมื่อผู้ต้องขังเข้ามาสู่ระบบเรือนจำแล้วจะถูกย้ายตัวไปตามระบบดังกล่าวนี้ โดยสำหรับประเทศไทยควรมีการแบ่งเรือนจำออกเป็น ๑๐ กลุ่มเรือนจำ แบ่งเป็นเรือนจำกำหนดโทษน้อย เรือนจำกำหนดโทษสูง เรือนจำเฉพาะทาง และเรือนจำเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการในเรื่องนี้บางส่วนแล้วแต่ยังไม่ครบตามระบบเรือนจำทั้งหมด

สำหรับเนื้อหาในหมวดที่เหลือจะเป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องทั้งหมด อาทิ สิทธิ หน้าที่ ประโยชน์ วินัย และบทลงโทษของผู้ต้องขัง และความผิดเกี่ยวกับเรือนจำ ที่ควรมีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยเป้าหมายสุดท้ายของกรมราชทัณฑ์เมื่อตราพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฉบับใหม่แล้วเสร็จ คือ จะต้องดำเนินการปรับปรุงและยกร่างกฎกระทรวงขึ้นมาใหม่ รวมไปถึงการออกระเบียบการปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งกรมราชทัณฑ์จะต้องยึดถือและปฏิบัติตามตั้งแต่ขั้นตอนการรับตัวผู้ต้องขังไปจนถึงการปล่อยตัวผู้ต้องขัง

ในการนี้ การเสนอร่างประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง การจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ พ.ศ. ของกรมราชทัณฑ์ในวาระเพื่อพิจารณานี้เป็นเพียงแค่นำความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาจัดทำร่างประกาศกระทรวงยุติธรรม แต่การจัดทำร่างประกาศดังกล่าวให้ครบถ้วนสมบูรณ์จำเป็นต้องมีการพิจารณาเนื้อหาในหมวด ๓ การจำแนก เขตความรับผิดชอบ และ

มาตรฐานเรือนจำ ให้ครบทั้งหมดเพราะจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกัน กล่าวคือ มาตรา ๓๒ มีการยกเลิกยศของเรือนจำ กล่าวคือต่อไปจะไม่มีการใช้ชื่อว่าเรือนจำอำเภอ เรือนจำจังหวัด เรือนจำกลาง เพื่อที่กรมราชทัณฑ์จะได้บริหารทรัพยากรได้เหมือนกับของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีการยกเลิกสำนักงานตำรวจภูธรตำบล อำเภอ หรือกิ่ง เป็นสำนักงานตำรวจภูธร และกำหนดให้เรือนจำมีเขตพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่หลายจังหวัด เพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และรองรับการดำเนินการของศาล เช่น ศาลเปิดใหม่ที่จังหวัดหัวหิน ทำให้ผู้ต้องขังต้องไปคุมขังที่เรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระยะทางห่างจากศาลจังหวัดหัวหินประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร ทั้งที่ผู้ต้องขังควรไปอยู่เรือนจำจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีระยะทางใกล้กว่ากันมาก แต่ไม่สามารถทำได้เพราะอยู่นอกเขตอำนาจศาล หรือกรณีเปิดทำการศาลจังหวัดชุมแพ ทำให้ต้องมีการเสนอก่อสร้างเรือนจำอำเภอชุมแพ แต่ตามจริงแล้วระยะทางจากเรือนจำจังหวัดภูเก็ตไปยังศาลจังหวัดชุมแพห่างกันเพียงแค่ ๒๐ กิโลเมตร เพราะประเด็นเรื่องเขตอำนาจศาลเช่นกัน ทั้งนี้ ในเรื่องการสร้างเรือนจำเพิ่มตามเขตอำนาจศาล พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๒ ได้ให้อำนาจไว้แล้วว่า เขตความรับผิดชอบของเรือนจำสามารถกำหนดให้ครอบคลุมพื้นที่หลายจังหวัดได้ ซึ่งจะทำให้เรือนจำสามารถรับผิดชอบข้ามจังหวัดได้ เพียงแค่ศาลออกหมายมาให้เรือนจำ เช่น เรือนจำจังหวัดนนทบุรีไม่จำเป็นต้องสร้างตามเขตอำนาจศาลจังหวัดนนทบุรีก็ได้ สามารถให้ผู้ต้องหาตามเขตอำนาจศาลจังหวัดนนทบุรีไปอยู่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครได้ เนื่องจากระยะทางไม่ไกลจากศาลจังหวัดนนทบุรี และหากกรมราชทัณฑ์สามารถหาข้อตกลงร่วมกันกับสำนักงานศาลยุติธรรมเรื่องเขตอำนาจศาลได้ จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้ เพราะกรมราชทัณฑ์มีหน้าที่แค่นำตัวผู้ต้องขังไปศาลเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ หากกรมราชทัณฑ์เสนอรัฐมนตรีพิจารณาออกประกาศกระทรวงยุติธรรมตามร่างที่ได้เสนอให้ที่ประชุมพิจารณาฉบับนี้ จะทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากประกาศดังกล่าวได้ครบถ้วนตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ
กล่าวในที่ประชุมว่า ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เรื่องการจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ ให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๓๑ จึงเป็นเหตุที่มีการนำร่างประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง การจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ พ.ศ. มาเสนอที่ประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ เพราะทางคณะรัฐมนตรีได้มีพิจารณาถึงประเด็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดหน้าที่พื้นฐานของรัฐไว้ว่า รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยสำหรับกรมราชทัณฑ์ยังคงเหลือการดำเนินการออกกฎหมายหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๒๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งจะครบระยะเวลาที่ได้ขอขยายมาแล้ว ๑ ปี นับแต่วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ทั้งนี้ กรมราชทัณฑ์ได้มีคณะทำงานศึกษาและหารือกับผู้บัญชาการเรือนจำแล้วยก่างประกาศดังกล่าวขึ้นมา ซึ่งอาจจะยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ จึงขอนำมาปรึกษาคณะกรรมการราชทัณฑ์ตามมาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่กำหนดให้คณะกรรมการราชทัณฑ์มีหน้าที่ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อให้กรมราชทัณฑ์สามารถบังคับใช้กฎหมายได้ และสามารถนำมาใช้บริหารงานได้จริง

/นอกจากนี้...

นอกจากนี้ ขอเสนอให้มีการจำแนกประเภทและการจัดชั้นของเรือนจำ โดยแยกผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีกับผู้ต้องขังเด็ดขาดออกจากกันให้ได้และให้เป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ในส่วนของการจัดชั้นของเรือนจำค่อยศึกษาเพิ่มเติมโดยละเอียดอีกครั้ง ซึ่งในกรณีที่เป็นไปได้ คือ ผู้ต้องขังคดีเด็ดขาดแล้วเรือนจำมีอำนาจทำได้ อีกทั้งในอนาคต ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีอาจจะให้ประกันตัวและติดกำไลติดตามตัว (EM) ก็เป็นไปได้ ไม่ต้องมาถูกคุมขังในเรือนจำ เพราะผู้ต้องราชทัณฑ์จำนวนมาก ยากจะมีเวลาระหว่างพิจารณาคดีไปเตรียมสำนวนต่อสู้คดี ยากมีเวลาพบทนาย ถ้าการจำแนกประเภท ผู้ต้องขังสามารถจำแนกตามกฎหมายรัฐธรรมนูญได้ก่อน ส่วนผู้ต้องขังเด็ดขาดจะแยกคุมขังตามการจัดชั้นของ เรือนจำก็ให้นำมาหารืออีกรอบหนึ่งได้ ในเบื้องต้น จึงอยากให้เน้นการแยกผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี กับผู้ต้องขังเด็ดขาดออกจากกันให้ชัดเจนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญก่อน และต้องยอมรับว่าผู้ต้องขังระหว่าง พิจารณาคดี ถ้าคดีอยู่ในชั้นศาลอุทธรณ์หรือชั้นศาลฎีกาและศาลตัดสินแล้วไม่ให้ประกันตัวอาจจะต้องพิจารณา แยกกัน แต่สำหรับผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีก่อนศาลตัดสินก็ยังมีจำนวนเยอะประมาณ ๔๐,๐๐๐ คน ดังนั้น จึงอยากรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการราชทัณฑ์ในเรื่องนี้ โดยอธิบดีกรมราชทัณฑ์อาจพิจารณา ตั้งคณะเฉพาะกิจชุดเล็กขึ้นมาเพื่อนำร่างประกาศดังกล่าวไปปรับปรุงก็ได้

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวเสริมว่า กรมราชทัณฑ์ขอความอนุเคราะห์ให้คณะกรรมการร่วมพิจารณาให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะ เพื่อไปประกอบการปรับปรุงร่างประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง การจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ พ.ศ.

ประเด็นอภิปราย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายวิทยา สุริยะวงศ์) กล่าวในที่ประชุม ว่ามีความยินดีในการให้คำปรึกษาการยกร่างประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง การจำแนกประเภทหรือ ชั้นของเรือนจำ พ.ศ. และขอให้นางจิรรัตน์ วนาพัทธ์ นิติกรชำนาญการ กองกฎหมาย ซึ่งเป็นผู้ช่วย ในการยกร่างพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ในขณะนั้น ได้ร่วมอภิปรายให้ความเห็นเกี่ยวกับร่างประกาศ กระทรวงยุติธรรมดังกล่าวในรายละเอียดต่อไป

นางจิรรัตน์ วนาพัทธ์ นิติกรชำนาญการ กองกฎหมาย รายงานให้ที่ประชุม ทราบว่า หากพิจารณาตามร่างประกาศกระทรวงยุติธรรมที่ฝ่ายเลขานุการได้นำเสนอมา ขอให้ความเห็นดังนี้

ประเด็นเพศของผู้ต้องขัง ถือว่าครบถ้วนแล้ว

ประเด็นสถานะของผู้ต้องขัง ในตอนยกร่างพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ จะมีผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศที่ท่านวิทยาฯ ได้เรียนเชิญมาเคยได้ให้ความเห็นไว้ว่า สถานะของผู้ต้องขัง คือ สถานะของผู้ต้องขังเด็ดขาดกับสถานะผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเท่านั้น

ประเด็นความประสงค์ในการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังจะมุ่งหมายถึง การพัฒนาพฤตินิสัยหลังจากที่มีการจำแนกผู้ต้องขังตามระบบการจำแนกผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์แล้ว ซึ่งในร่างประกาศดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจนและไม่ตรงกับเจตนารมณ์ เพราะตอนยกร่างพระราชบัญญัติ ราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้มุ่งหมายถึงการจำแนกผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล

ประเด็นความมั่นคงของเรือนจำ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นไว้ว่า ความมั่นคงของเรือนจำหมายถึง ถ้าเป็นความมั่นคงสูงก็คือคุมขังผู้ต้องขังที่มีแนวโน้มของการหลบหนีสูง ส่วนความมั่นคงต่ำหมายถึงแนวโน้มของผู้ต้องขังที่ไม่มีการหลบหนีหรือหลบหนีต่ำ ซึ่งจะแตกต่างจากนิยามของร่างฉบับนี้

ประเด็นประเภทของเรือนจำ เป็นไปตามที่ท่านวิทยาฯ ได้ชี้แจงให้ที่ประชุมทราบแล้วถึงการจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวต่อว่า ปัจจุบันผู้ต้องขังคดีอาญาเสกติดคิดเป็นร้อยละ ๗๐ ของผู้ต้องขังทั้งหมด ซึ่งในกรณีของผู้เสกยาเสกติดตามประมวลกฎหมายอาญาเสกติด มองผู้เสกยาเสกติดเป็นผู้ป่วยต้องได้รับการบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม ซึ่งเรือนจำต้องทำการบำบัดรักษาผู้ต้องขังคดีครอบครองไว้เพื่อเสกด้วย อีกทั้งได้หารือกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) โดยอาจจะมีการจัดสรรงบประมาณการบำบัดรักษาผู้ต้องขังคดีครอบครองไว้เพื่อเสกให้กับกรมราชทัณฑ์ จึงขอฝากให้กรมราชทัณฑ์นำประเด็นดังกล่าวไปประกอบการจำแนกประเภทหรือจัดชั้นเรือนจำด้วย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายวิทยา สุริยะวงศ์) กล่าวเสริมว่าการดำเนินการตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒ ต้องดำเนินการไปพร้อมกัน เมื่อดำเนินการออกประกาศกระทรวงยุติธรรมตามความในมาตรา ๓๑ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องดำเนินการตามความในมาตรา ๓๒ ต่อเนื่องมา โดยการกำหนดชื่อเรือนจำโดยใช้คำว่า “เรือนจำ” เป็นคำขึ้นต้นแล้วต่อด้วยชื่อของเรือนจำและเขตความรับผิดชอบของเรือนจำโดยอาจกำหนดให้ครอบคลุมพื้นที่หลายจังหวัด โดยจะไม่มีคำว่าอำเภอ จังหวัด หรือกลางต่อท้ายเรือนจำ แล้วจึงดำเนินการตามความในมาตรา ๓๓ เรื่องการกำหนดอาณาเขตในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่เรือนจำให้เป็นสถานที่คุมขังต่อไป

ในการนี้ เรือนจำทั่วประเทศจะต้องขึ้นตรงต่อกรมราชทัณฑ์ เหมือนกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไม่ได้ขึ้นตรงต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพราะจะทำให้กรมราชทัณฑ์สั่งการไปยังเรือนจำได้ลำบากในบางกรณี อาทิ การเลื่อนชั้นลดชั้นผู้ต้องขัง การตัดเงินเดือน การลดชั้นเงินเดือนข้าราชการที่ต้องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้สั่งการ ซึ่งประเด็นนี้ต้องไปหารือกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า เมื่อออกประกาศกระทรวงตามความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เรือนจำอำเภอจะถูกตัดคำว่าอำเภอออกแล้วตามด้วยชื่อของเรือนจำใช่หรือไม่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายวิทยา สุริยะวงศ์) กล่าวตอบว่า เรือนจำจะไม่ขึ้นยศแล้ว เนื่องจากผู้บัญชาการเรือนจำเป็นตำแหน่งอำนวยการสูงทั้งหมด เช่น เรือนจำกลางคลองเปรมจะถูกเปลี่ยนเป็นเรือนจำคลองเปรม เรือนจำนาทวีไม่มีคำว่าอำเภอต่อท้ายเรือนจำ ยกตัวอย่างกรณี

/เรือนจำอำเภอ...

เรือนจำอำเภอนาทวีกับเรือนจำจังหวัดสงขลา เมื่อเปลี่ยนชื่อโดยตัดคำว่าอำเภอและจังหวัดออก การย้ายผู้บัญชาการเรือนจำสงขลาไปอยู่เรือนจำนาทวีจะไม่รู้สึกเสียหายหรือถูกลดชั้นยศ แต่ถ้าย้ายผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดสงขลาไปอยู่เรือนจำอำเภอจะถูกลดชั้นยศ กรมราชทัณฑ์จึงควรยกเลิกชั้นยศ เช่นเดียวกันกับกรณีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ยกเลิกสถานีตำรวจภูธรอำเภอ สถานีตำรวจกิ่งอำเภอ และสถานีตำรวจตำบล

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการราชทัณฑ์ (พันตำรวจเอก สุชาติ วงศ์อนันต์ชัย) ได้กล่าวในที่ประชุมว่า การเสนอแนวทางการดำเนินงานตามมาตรา ๓๑ และ ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ถือว่าเป็นประโยชน์มาก เป็นแนวทางที่กรมราชทัณฑ์สามารถดำเนินการตามแนวทางที่กฎหมายกำหนดได้อย่างชัดเจน แต่สิ่งสำคัญคือการตั้งเป้าหมายให้ชัดเจนว่าสิ่งที่กำลังดำเนินการอยู่มีเป้าหมายไปสู่จุดใด และเอาเป้าหมายเป็นตัวตั้งในการดำเนินการไปให้ถึงจุดนั้น โดยดำเนินการให้เป็นไปตามกรอบของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับกรมราชทัณฑ์

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ รายงานให้ที่ประชุมทราบเพิ่มเติมว่า กรมราชทัณฑ์ได้ศึกษาการดำเนินการตามมาตรา ๓๑ เรื่อง การจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ โดยอาศัยเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ๑) เพศของผู้ต้องขัง ๒) สถานะของผู้ต้องขัง ๓) ความประสงค์ในการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง ๔) ความมั่นคงของเรือนจำ และ ๕) ลักษณะเฉพาะทางของเรือนจำ และเมื่อมีหลักเกณฑ์กำหนดไว้จะทำให้เห็นว่าการจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำจะนำไปสู่การปฏิรูปเรือนจำจากระบบเน้นการควบคุมไปสู่การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤตินิสัย เพราะฉะนั้นในสาระสำคัญของแต่ละเรือนจำจะถูกมาตรา ๓๑ กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า เรือนจำประเภทใด จัดชั้นแบบใด มีกระบวนการในการพัฒนาพฤตินิสัยอย่างไร ยกตัวอย่างเช่น ถ้ามิติของเพศของผู้ต้องขัง เรือนจำเพศชาย จะถูกแบ่งเป็นผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีกับผู้ต้องขังเด็ดขาด ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีจะถูกแบ่งออกเป็นเรือนจำความมั่นคงสูงสุดจนถึงความมั่นคงต่ำ ผู้ต้องขังเพศหญิงก็เช่นเดียวกัน อีกทั้งมิติของลักษณะเฉพาะทางคดี เช่น คดียาเสพติดจะแบ่งประเภทเป็นเพศชายและหญิง และมีการจัดชั้นออกมา รวมไปถึงเรือนจำประเภทเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ซึ่งอาจจะเป็นเรือนจำความมั่นคงต่ำได้ แต่สิ่งสำคัญคือการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง และการนำมาตรา ๓๑ ไปสู่การปฏิบัติ อีกทั้งในกรณีมาตรา ๓๒ การกำหนดชื่อของเรือนจำ ขอรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการราชทัณฑ์และจะนำคำแนะนำไปดำเนินการ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า กรณีผู้ต้องขังจิตเวชจำนวนประมาณ ๑๕,๐๐๐ คน ขอฝากประเด็นสถานะของผู้ต้องขังที่เป็นจิตเวชเพื่อประกอบการจัดประเภทหรือชั้นเรือนจำตามมาตรา ๓๑ ไว้ด้วย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา (ศาสตราจารย์อรรถยุญา ตัญญ์คัมภีร์) สอบถามในที่ประชุมว่า การดำเนินการตามมาตรา ๓๑ นั้น มีการเชื่อมโยงกับบุคลากรของกรมราชทัณฑ์หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการทำงานกับผู้ต้องขังด้วยหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น เรือนจำเฉพาะทางจะต้องมี

การกำหนดคุณสมบัติบางประการที่จะเอื้อให้มีการพัฒนากลุ่มคนทำงานให้สามารถทำงานเพื่อตอบโจทย์ได้ ประเด็นถัดมา ในทางปฏิบัตินั้นราชทัณฑ์ไม่ได้ทำงานโดดเดี่ยวมีความร่วมมือกับภาคเครือข่าย ซึ่งในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ถ้าหากเป็นเรือนจำเฉพาะทางจะมีภาคเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมด้วยหรือไม่ เพื่อให้คนทำงานสามารถทำงานได้คล่องตัวมากขึ้นจากความร่วมมือต่างๆ และได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานด้วยหรือไม่ รวมไปถึงความร่วมมือในการพัฒนาพฤตินิสัยหรือการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวตอบว่า ตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ลงนามในประกาศกระทรวงยุติธรรม โดยมีเป้าหมายของการออกประกาศดังกล่าว คือ ให้สามารถแก้ไข บำบัด พื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นไปตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงขอทำความเข้าใจร่วมกันว่าการแก้ไข บำบัด พื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังให้หมายความรวมถึง การให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาด้วย ทั้งนี้ ได้หารือกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและกระทรวง พัฒนาการแห่งชาติของประเทศสิงคโปร์ ถึงการไปศึกษาดูงานในเชิงลึกของการพัฒนาด้านการศึกษาในเรือนจำ ของประเทศสิงคโปร์ ทั้งนี้ กรมราชทัณฑ์จะตั้งเป้าหมายให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษา การอบรมทั้งทางด้าน คุณธรรม จริยธรรม การทำงาน การฝึกวิชาชีพ การปฏิบัติกิจทางศาสนา การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดีงาม กิจกรรมสันทนาการ กีฬา รวมทั้งต้องมีโอกาสได้รับการติดต่อกับครอบครัว ญาติมิตร องค์กรเอกชนที่มีกิจกรรม เพื่อแก้ไข บำบัด พื้นฟู พัฒนาพฤตินิสัย การรับรู้ข่าวสาร และการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก

ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (นายภาณุวัฒน์ ทองสุข) กล่าวในที่ประชุมว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้มีข้อเสนอแนะไปยังคณะรัฐมนตรี และกรมราชทัณฑ์หลายครั้งเกี่ยวกับการแยกการคุมขังระหว่างผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีและผู้ต้องขังเด็ดขาด ซึ่งถ้าแยกการคุมขังได้สำเร็จจะทำให้การพัฒนาพฤตินิสัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมไปถึง สิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ผู้ต้องขังควรได้รับอีกด้วย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวเพิ่มเติมว่า การดำเนินการตามมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ในการเปลี่ยนชื่อ เรือนจำสามารถดำเนินการได้ทันที ยกตัวอย่างเช่น เรือนจำนนทบุรียสามารถเปลี่ยนให้เป็นเรือนจำระหว่าง พิจารณาคดีได้ อีกทั้งอยู่ใกล้กับศาลจังหวัดนนทบุรี

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑ์วิทยา (นายวิทยา สุริยะวงศ์) กล่าวตอบว่า จากข้อคำถามของท่านอรรถาธิบายฯ ในประเด็นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามสายงานที่ถนัด ได้หรือไม่ ถ้าหากการจำแนกประเภทและการจัดชั้นของเรือนจำดำเนินการได้สำเร็จจะทำให้ผู้ปฏิบัติงาน สามารถเลือกทำงานในสิ่งที่ถนัดได้ ประเด็นถัดมา คือ การร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการพัฒนาพฤตินิสัยและ การลดการกระทำผิดซ้ำ ตามมาตรา ๖๔ ว่าด้วยเรื่องการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยได้กำหนดไว้แล้ว เมื่อมีกำหนดปล่อยตัวพ้นโทษให้ทำอย่างไรบ้าง และในประเด็นเรือนจำระหว่างพิจารณาคดีของผู้แทนเลขาธิการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรมราชทัณฑ์ได้รับความกรุณาจากศาลในการเร่งรัดการพิจารณาคดี

ทำให้ปัจจุบันมีผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีลดลงเหลือเพียงแค่ร้อยละ ๒๐ ของผู้ต้องขังทั้งหมดจากเรือนจำทั่วประเทศจำนวน ๑๔๓ แห่ง จึงไม่สามารถทำให้มีเรือนจำเฉพาะผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีอย่างเดียว จึงขอเสนอตัวอย่างให้ที่ประชุมเห็นภาพว่า กรณีของเรือนจำจังหวัดปราจีนบุรี เรือนจำอำเภอกบินทร์บุรี และเรือนจำจังหวัดนครนายกอยู่ห่างกันประมาณ ๒๐ กิโลเมตร ให้นำผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีจากทุกแห่งอยู่ที่เรือนจำจังหวัดปราจีนบุรีเพราะอยู่ตรงกลางของพื้นที่ทั้งสามแห่ง และกำหนดให้เรือนจำอำเภอกบินทร์บุรี และเรือนจำจังหวัดนครนายกเป็นเรือนจำเฉพาะทาง เช่นนี้จึงจะสามารถกำหนดให้เรือนจำจังหวัดปราจีนบุรีเป็นเรือนจำระหว่างพิจารณาคดีได้ ให้มีหน้าที่คอยรับส่งผู้ต้องขังไปศาล บริการญาติเยี่ยม พบทนายความ ไม่มีการฝึกวิชาชีพ มีการให้สิทธิผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีได้อย่างเต็มที่ แต่จะมาติดปัญหาที่ตำรวจและศาล เพราะทางตำรวจบอกว่าอยู่นอกเขตอำนาจรับผิดชอบ เนื่องจากในเรือนจำต่างจังหวัดการพาผู้ต้องขังไปศาลเป็นหน้าที่ของตำรวจ ถ้าหากแก้ไขปัญหาก็เรือนจำระหว่างพิจารณาคดีจะเกิดขึ้นได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ สอบถามผู้แทนเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมว่า ประเด็นปัญหาดังกล่าวต้องทำเป็นระเบียบราชการ ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมหรือไม่

ผู้แทนเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม (นายอัศรพันธ์ สัปพพันธ์) กล่าวว่า ประเด็นการนำผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีมาyingศาลต้องเป็นหน้าที่ของตำรวจ และประเด็นดังกล่าวต้องจัดทำเป็นระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมหรือไม่ นั้น ขอรับข้อสังเกตไปหารือกับประธานศาลฎีกา นอกจากนี้ การดำเนินงานตามมาตรา ๓๑ และ ๓๒ ของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ถือว่ามีตัวอย่างการดำเนินการที่ชัดเจนแล้วทั้งกรณีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานศาลยุติธรรม เช่น ศาลจังหวัดสึคิ้วหรือศาลจังหวัดหัวหิน คนภายนอกอาจจะเข้าใจจะมีการตั้งจังหวัดขึ้นใหม่ แต่เป็นเพียงแค่ชื่อเรียกชั้นยศของศาลเท่านั้น ทั้งนี้ เห็นด้วยกับการกำหนดชื่อของเรือนจำใหม่และจำแนกประเภทตามโทษที่ผู้ต้องขังได้รับ เมื่อผู้ต้องขังได้รับคำพิพากษาลงจำคุก ๑๐ ปี ได้รับโทษมาแล้ว ๕ ปี จะถูกย้ายไปเรือนจำเฉพาะทางเพื่อการพัฒนาพฤตินิสัยและฝึกวิชาชีพ แต่ในมุมมองคนที่อยู่ในพื้นที่ ถ้าหากเรือนจำมีชื่อและถูกจำแนกว่าเป็นเรือนจำความมั่นคงต่ำ อาจทำให้เกิดความวิตกกังวลหรือไม่ จึงควรพิจารณาแนวทางการตั้งชื่อเรือนจำที่สื่อความหมายในเชิงบวก เช่น เรือนจำผ่อนคลายความมั่นคง เพราะความมั่นคงต่ำที่สุดก็ยังคงต้องเป็นไปตามมาตรฐาน

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑ์ทัณฑ์ (นายวิทยา สุริยะวงศ์) กล่าวว่า เสริมว่าการกำหนดชื่อเรือนจำจะใช้รูปแบบเหมือนของโรงพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข จะไม่มีการนำลักษณะของเรือนจำมาต่อท้าย ยกตัวอย่างเช่น ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีผู้ต้องขังวัยหนุ่มอยู่ประมาณ ๕๐,๐๐๐ คน และมีทัณฑสถานวัยหนุ่ม จำนวน ๓ แห่ง ดังนั้น การเปลี่ยนชื่อเรือนจำจะต้องเอาคำว่าวัยหนุ่มออก เช่น ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ให้เปลี่ยนชื่อเป็นเรือนจำคลอง ๖ โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบตามประเภทของเรือนจำแห่งนั้น คล้ายกับกระทรวงสาธารณสุขที่จะทราบโรงพยาบาลแต่ละแห่งเชี่ยวชาญด้านใด หรือกรณีโรงพยาบาลชื่อเฉพาะทางที่เป็นโรงพยาบาลหลัก กรมการแพทย์จะรู้ว่าโรงพยาบาลดังกล่าวทำหน้าที่ใด เรือนจำจึงควรทำเช่นเดียวกัน อีกทั้งเคยได้หารือกับอดีตประธานศาลฎีกาในขณะนั้นในประเด็นดังกล่าว

/แต่ยังมีได้...

แต่ยังมิได้มีการดำเนินการเพิ่มเติมหลังจากนั้น ทั้งนี้ ประเด็นการออกหมายศาลตามเขตอำนาจของศาล
กรมราชทัณฑ์สามารถจัดทำบัญชีรายชื่อเรือนจำแต่ละพื้นที่ให้กับศาลได้ เช่น ศาลจังหวัดนนทบุรีสามารถ
ออกหมายศาลถึงผู้บัญชาการเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครให้ฝากขังผู้ต้องหาไว้ได้มีกำหนด ๑๒ วัน
แต่ทางศาลจะบอกว่าศาลไม่มีอำนาจสั่งการออกหมายนอกเขตอำนาจรับผิดชอบ หรืออาจพิจารณาใช้วิธีการ
สลักหลักหมายศาล เช่น ถ้าผู้ต้องขังกระทำผิดที่อำเภอหัวหิน ศาลจังหวัดหัวหินจะต้องมีหมายถึงผู้บัญชาการ
เรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แต่ถ้าหากศาลสลักหลักหมายศาลว่าให้ขังตัวไว้ที่เรือนจำกลางเพชรบุรีจึงจะ
ให้สามารถรับตัวไว้ได้ ด้วยเหตุนี้ หากศาลรับประเด็นนี้ไปพิจารณาเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว กรมราชทัณฑ์
จะสามารถแก้ไขปัญหารือนจำระหว่างพิจารณาคดีได้ ปัญหาจากการสร้างเรือนจำเพิ่มก็จะเป็นอีกต่อไป

ผู้แทนเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม (นายอัศรพันธ์ สัมปพันธ์) กล่าวตอบว่า
จะนำประเด็นหารือเกี่ยวกับการออกหมายศาลนอกเขตอำนาจของศาลไปรายงานให้ท่านเลขาธิการสำนักงาน
ศาลยุติธรรมทราบ

ผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นายโกวิท คูพะเนียด) กล่าวว่า ในวาระการประชุมนี้
ขอจำแนกออกเป็น ๒ ประเด็น คือ ประเด็นที่ ๑ เจาะไขเวลาการออกกฎหมายซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกาได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตรากฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและ
การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๒๒ วรรคสอง ไว้ชัดเจนว่า ให้ทุกหน่วยงาน
กระทรวง ทบวง กรม สำนักรวกฎหมายลำดับรองว่าพระราชบัญญัติฉบับใดยังคงค้างการออกกฎหมายลำดับรอง
ที่เกี่ยวข้อง โดยให้ดำเนินการให้ทันภายในเวลาที่กฎหมายใช้บังคับ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ขยายระยะเวลาการ
ออกกฎหมายลำดับรองเป็นอย่างซ้ำภายในวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ดังนั้น กรมราชทัณฑ์จึงควรเร่งดำเนินการ
ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด สำหรับประเด็นที่ ๒ สำคัญตามมาตรา ๓๑ ซึ่งเจตนารมณ์ตาม
พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ และตามที่ประธานได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะไว้ จะเห็นได้ว่าเป็น
เรื่องที่มุ่งเน้นการแก้ไข บำบัด พื้นฟู เพื่อแก้ไขพฤติกรรมของผู้ถูกคุมขัง โดยหากพิจารณาถ้อยคำของมาตรา ๓๑
กำหนดว่า การจำแนกประเภทหรือชั้นเรือนจำให้จำแนกโดยอาศัยเกณฑ์อย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ โดยคำว่า
‘อย่างหนึ่งอย่างใด’ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับถ้อยคำ หนึ่ง - ใด กับ ใด - หนึ่ง ไว้
ว่ามีความแตกต่างกัน โดยคำว่า ‘อย่างหนึ่งอย่างใด’ มาจากภาษาอังกฤษคำว่า ‘Any person’ คือคนหนึ่งหรือ
หลายคนก็ได้ แต่ถ้า ‘อย่างใดอย่างหนึ่ง’ หรือ ‘คนใดคนหนึ่ง’ มาจากภาษาอังกฤษคำว่า ‘A person’ คือคน
เดียวเท่านั้น ซึ่งมาตรา ๓๑ กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าอย่างหนึ่งอย่างใด จึงหมายความว่า ๕ เกณฑ์ ตั้งแต่ เพศ
สถานะ ความประสงค์ในการพัฒนาพฤติกรรม ความมั่นคง และลักษณะเฉพาะ สามารถนำมาเป็นองค์ประกอบ
เพียง ๓ ใน ๕ เกณฑ์สำหรับการจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำก็ได้ ไม่ได้หมายความว่าต้องจำแนกเรื่อง
เพศของผู้ต้องขังอย่างเดียวและไม่นำเรื่องการพัฒนาพฤติกรรมมาเป็นองค์ประกอบร่วมด้วย เช่น ถ้าต้องการ
แยกเพศของผู้ต้องขังสามารถนำสถานะเรื่องคดีที่อยู่ระหว่างพิจารณาคดีหรือเด็ดขาดเข้ามาเป็นองค์ประกอบ
ร่วมด้วยได้ รวมไปถึงจำแนกประเภทเรือนจำเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ซึ่งจะเป็น
ประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะจุดมุ่งหมายปลายทางคือต้องการพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ดังนั้น ถ้าจัดประเภท
หรือชั้นของเรือนจำสำเร็จแล้วจะเป็นประโยชน์ต่อกรมราชทัณฑ์ในการดำเนินการพัฒนาพฤติกรรมให้เหมาะสม
ตามลักษณะของผู้ต้องขัง

ท้ายที่สุดหวังว่าการจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำสามารถดำเนินการโดยอาศัยองค์ประกอบทั้ง ๕ เกณฑ์ร่วมกันได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาพฤตินิสัย อีกทั้งจะส่งผลให้สามารถดำเนินการตามมาตรา ๓๑ วรรค ๒ ที่กำหนดว่า อธิบดีจะสั่งให้จัดแบ่งอาณาเขตภายในเรือนจำออกเป็นส่วน ๆ โดยคำนึงถึงประเภทหรือชั้นของเรือนจำที่ได้จำแนกไว้ ต่อไปก็ได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ขยายเวลาการออกกฎหมายลำดับรองของกรมราชทัณฑ์ออกไปอีก ๑ ปี โดยกระทรวงยุติธรรมได้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบขยายเวลามาแล้วครั้งหนึ่งและจะครบกำหนดในวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้กำกับให้ออกกฎหมายลำดับรองตามความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ให้แล้วเสร็จเนื่องจากเป็นเรื่องของสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทั้งนี้ ขอให้กรมราชทัณฑ์นำความเห็นของคณะกรรมการราชทัณฑ์ ไปประกอบการจัดทำประกาศกระทรวงยุติธรรมดังกล่าว และขอฝากประเด็นข้อสังเกตไว้ ๓ เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ ๑ กรมราชทัณฑ์มีผู้ต้องขังจิตเวชประมาณ ๑๕,๐๐๐ คน โดยจิตเวชเป็นโรคอย่างหนึ่งที่รักษาไม่หายต้องกินยาตลอด ถ้าไม่ได้กินยาอาจจะไปฆ่าผู้อื่นได้โดยตรง ซึ่งถ้าจะปล่อยผู้ต้องขังจิตเวชพ้นโทษต้องทำให้สังคมรับรู้ ไม่เช่นนั้นอาจเป็นอันตรายต่อสังคมได้ เรื่องที่ ๒ ปัจจุบันพบว่าผู้ต้องราชทัณฑ์ประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ คนมีการศึกษต่ำกว่าชั้นพื้นฐาน ซึ่งมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เขียนไว้ชัดเจนว่าให้เรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ต้องให้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปลาย รวมทั้งต้องมีการฝึกอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มโอกาสการจ้างงาน และให้ผู้ต้องขังทุกคนมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและฝึกอบรมอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ยังได้มีแนวคิดให้กรมราชทัณฑ์ศึกษาแนวทางการดำเนินการอ่านหนังสือเพื่อลดวันต้องโทษหรือการเลื่อนชั้นของผู้ต้องขังอีกด้วย เรื่องที่ ๓ ผู้ต้องขังคดีเกี่ยวกับยาเสพติดกรณีผู้เสพ/ผู้ติดเป็นผู้ป่วยตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ซึ่งถือเป็นโรคชนิดหนึ่งที่ต้องรักษาบำบัดฟื้นฟูเนื่องจากสมองติดยาเสพติด โดยกรมราชทัณฑ์ต้องไปหารือกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ว่าเนื่องด้วยเรือนจำเป็นสถานที่สำหรับบำบัดฟื้นฟูแก่ผู้ติดยาเสพติด จึงควรจัดให้มีแพทย์เข้ามาบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในเรือนจำเพราะถือเป็นผู้ป่วยด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ การจัดประเภทหรือชั้นของเรือนจำให้คำนึงถึงประเด็นดังกล่าวข้างต้นด้วย โดยเมื่อได้ดำเนินการแล้วเสร็จกรมราชทัณฑ์จะสามารถคืนคนที่มีคุณภาพดีกลับไปสู่สังคมได้

นอกจากนี้ ขอสอบถามผู้แทนปลัดกระทรวงสาธารณสุขเพิ่มเติมว่า เพราะเหตุใดผู้ต้องขังก่อนถูกคุมขังในเรือนจำไม่ได้ป่วยเป็นโรคจิตเวช แต่ตอนถูกปล่อยตัวพ้นโทษไปแล้วกลับป่วยเป็นโรคจิตเวช

ผู้อำนวยการกองบริหารการสาธารณสุข (นายพงษ์ศักดิ์ นิติกรฤณ) กล่าวตอบว่า ในเบื้องต้นการมีปัญหสุขภาพจิตกับการป่วยเป็นโรคจิตเวชนั้นไม่เหมือนกัน และขอนำประเด็นดังกล่าวไปหารือกับกรมสุขภาพจิตร่วมกับเจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ต่อไป

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทันตวิทยา (นายวิทยา สุริยะวงศ์) กล่าวเสริมว่า ประเด็นที่ท่านประธานได้ให้ข้อสังเกตไว้ เมื่อกรมราชทัณฑ์ดำเนินการตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ สำเร็จ ภาคส่วนราชการและภาคเอกชนจะสามารถเข้ามาให้ความร่วมมือได้อย่างเต็มที่

ผู้แทนปลัดกระทรวงแรงงาน (นางสาวบุปผา เรืองสุด) กล่าวเสริมว่า สำหรับกระทรวงแรงงาน โดยเฉพาะกรมการจัดหางานและกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ได้มีความร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์มาอย่างต่อเนื่องหลายโครงการ อาทิ โครงการราชทัณฑ์ปันสุขฯ โครงการกำลังใจในพระดำริฯ ในการเข้าไปช่วยเรื่องการฝึกวิชาชีพและการจัดหาอาชีพให้กับผู้ต้องขังและผู้ที่กำลังจะพ้นโทษ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการราชทัณฑ์ (พันตำรวจเอก สุชาติ วงศ์อนันต์ชัย) กล่าวว่า การประชุมครั้งนี้เป็นเรื่องของการจำแนกประเภทและชั้นของเรือนจำ แต่สิ่งสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง คือการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่ต้องดำเนินการออกประกาศกระทรวงตามมาตรา ๔๐ ของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ด้วย เพราะถ้าการจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำมีประสิทธิภาพ แต่การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังไม่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังในองค์กรรวมก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ อีกทั้ง ถ้าหากสามารถเชื่อมโยงข้อมูลในระบบฐานข้อมูลผู้ต้องขังกับหน่วยงานต่างๆ เช่น หน่วยงานของกรมการราชทัณฑ์โดยตำแหน่ง จะทำให้สามารถพัฒนาและต่อยอดระบบฐานข้อมูลผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ และเพิ่มประสิทธิภาพในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาช่วยเรื่องการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นเรื่องที่ท้าทายและตรงกับนโยบายของรัฐบาล ซึ่งปัจจุบันนี้ต้องยอมรับว่าการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การดำเนินการในขั้นแรกไม่มีประสิทธิภาพจะทำให้ขั้นต่อไปอาจจะไม่มีประสิทธิภาพด้วย จึงอยากให้ความสำคัญกับการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นอันดับต้นด้วย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายวิทยา สุริยะวงศ์) ได้กล่าวเสริมว่า เมื่อดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเสร็จแล้ว ต่อมาจะเป็นการจัดผู้ต้องขังไปยังเรือนจำที่ได้จัดจำแนกประเภทและชั้นเอาไว้ เช่น เรือนจำในเขต ๒ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สามารถจำแนกประเภทและชั้นของเรือนจำได้ โดยสามารถแบ่งขั้นตอนการดำเนินการ ประกอบด้วย เรือนจำระหว่างพิจารณาคดีมีหน้าที่รับตัวผู้ต้องขังและนำตัวไปศาล ต่อมาจะถูกส่งตัวไปเรือนจำฉะเชิงเทราเพื่อดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง แล้วจึงส่งตัวไปยังเรือนจำนครนายกเพื่อเรียนหนังสือ หรือไปยังเรือนจำปราจีนบุรีเพื่อฝึกวิชาชีพการทำขนม ซึ่งผู้ต้องขังจะถูกย้ายไปตามระบบเรือนจำ ทำให้กระบวนการปฏิบัติและการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังเป็นไปด้วยความเหมาะสม หรือในกรณีเรือนจำกลางบางขวางซึ่งเป็นเรือนจำโทษสูงต้องไม่มีการปล่อยตัวผู้ต้องขังพ้นโทษโดยเมื่อผู้ต้องขังเหลือโทษจำคุกต่ำกว่า ๑๐ ปี ต้องถูกย้ายตัวไปเรือนจำอื่นหรือย้ายกลับภูมิลำเนา

นอกจากนี้ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังควรจัดตั้งเป็นศูนย์จำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เนื่องจากผู้ต้องขังเข้าใหม่ในแต่ละวันมีจำนวนไม่มาก โดยระดมนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาไปประจำอยู่ที่ศูนย์และพัฒนาความเชี่ยวชาญของบุคลากรจะทำให้ได้ความรู้มาก และเห็นควรจ้างนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาที่เกษียณแล้วมาช่วยในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเนื่องจากมีประสบการณ์สูงเพราะกระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจะเป็นการนำเข้าข้อมูลผู้ต้องขังเพื่อนำไปจัดประเภทและดำเนินการย้ายไปยังเรือนจำต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับการพัฒนาพฤตินิสัย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการสอบถามว่า กรมราชทัณฑ์ได้ออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังตามมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ แล้วหรือไม่

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ

รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า กรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการออกกฎกระทรวงการกำหนดระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การควบคุมและการแยกคุมขัง และการย้ายผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ เสร็จเรียบร้อยแล้ว และอยู่ระหว่างการทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม และปัจจุบันกรมราชทัณฑ์กำลังบรรจุข้าราชการตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ และนักจิตวิทยาคลินิกเพิ่มเติม เนื่องจากการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักจิตวิทยาคลินิก ซึ่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ฉบับนี้นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงเรื่องโครงสร้างและการบริหารอัตรากำลังของกรมราชทัณฑ์ ทั้งนี้ เมื่อกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง และการจำแนกประเภทและชั้นของเรือนจำเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะนำไปสู่การวางแผนอัตรากำลังให้เหมาะสมตามสายงานและหลักสูตรการฝึกอบรมต่างๆ อีกทั้งการได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ อาทิ โครงการราชทัณฑ์ปันสุข โครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวัง กรมราชทัณฑ์ โครงการห้องสมุดพร้อมปัญญา เป็นต้น รวมถึงโครงการที่กรมราชทัณฑ์ได้ริเริ่มขึ้นเอง ก็ได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทั้งส่วนราชการและภาคเอกชนมาอย่างต่อเนื่อง ในการนี้ เมื่อกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการออกประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง การจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ พ.ศ. เสร็จเรียบร้อยแล้ว จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามประกาศฉบับนี้ในการจำแนกประเภทและชั้นของเรือนจำตามองค์ประกอบทั้ง ๕ ประเภทต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

กล่าวว่า ตามที่ได้มีการออกกฎกระทรวงการกำหนดระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การควบคุมและการแยกคุมขัง และการย้ายผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ ไปแล้ว โดยเมื่อดำเนินการจัดประเภทหรือชั้นของเรือนจำได้แล้วจะทำให้สามารถจำแนกลักษณะของผู้ต้องขังและจัดผู้ต้องขังไปตามเรือนจำแต่ละประเภทได้ ทั้งนี้ การออกกฎหมายลำดับรองต่างๆ ขอให้ดำเนินการโดยมีผลการศึกษาวิจัยประกอบการจัดทำด้วย

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑ์วิทยา (นายวิทยา สุริยะวงศ์) กล่าวว่า

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๗๔ แยกประเภทของผู้ต้องขังด้วยกำหนดโทษ และพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีการจำแนกประเภทและชั้นของเรือนจำและการจำแนกลักษณะของผู้ต้องขัง แต่ท้ายที่สุดยังคงประสบปัญหาหลักในการดำเนินการ คือ เมื่อมีการพระราชทานอภัยโทษ กรมราชทัณฑ์จะงดการย้ายผู้ต้องขังทุกประเภทเพื่อดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษให้เสร็จเรียบร้อยก่อน จึงไม่สามารถจัดผู้ต้องขังไปตามเรือนจำแต่ละประเภทได้ อีกทั้งสิ่งที่ผู้ต้องขังกังวลมากที่สุด คือ การถูกย้ายเรือนจำ เพราะหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์คือจะต้องย้ายผู้ต้องขังเพื่อไม่ให้ผู้ต้องขังอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและติดพื้นที่จนเกิดการสร้างครอบครัว และจะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ประกอบการดำเนินการ เช่น ถ้าผู้ต้องขังไม่ย้ายเรือนจำจะไม่ได้รับประโยชน์ในการเลื่อนชั้น ถึงจะทำให้กรมราชทัณฑ์สามารถจัดการทรัพยากรได้ด้วยการบริหารโทษ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

กล่าวว่า เนื่องจากการออกประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง การจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ พ.ศ. ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๗ เพื่อเป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ขยายระยะเวลา

ออกกฎหมายลำดับรองมาแล้วครั้งหนึ่ง ดังนั้น กรมราชทัณฑ์ควรเร่งดำเนินการปรับปรุงร่างประกาศกระทรวงยุติธรรมดังกล่าว และนำเสนอให้นายวิทยา สุริยะวงศ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยาพิจารณาตรวจสอบและให้ความเห็น และเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมพิจารณาลงนามภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

มติที่ประชุม เห็นชอบให้กรมราชทัณฑ์ปรับปรุงร่างประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง การจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ พ.ศ. ตามคำแนะนำของคณะกรรมการราชทัณฑ์ และนำเสนอให้นายวิทยา สุริยะวงศ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา พิจารณาตรวจสอบและให้ความเห็น เพื่อเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมพิจารณาลงนามภายในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๗

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการคุมขัง ในสถานที่คุมขัง
ตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ
รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า สืบเนื่องมาจากมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดถึงเรื่องการกำหนดอาณาเขตในสถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำให้เป็นสถานที่คุมขังเพื่อดำเนินกิจการตามภารกิจของกรมราชทัณฑ์ ให้สามารถทำได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา ๓๔ เพื่อให้การบริหารงานเรือนจำและสถานที่คุมขังตามมาตรา ๓๓ ทุกแห่งเป็นไปในแนวทางและมาตรฐานเดียวกัน ให้อธิบดีวางระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานในเรือนจำและสถานที่คุมขังการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานเรือนจำและเจ้าหน้าที่การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง การปฏิบัติตัวของผู้ต้องขังแต่ละประเภท และการอื่นอันจำเป็นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

ในการนี้ เนื่องจากคณะกรรมการราชทัณฑ์ได้มีมติแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการคุมขังในสถานที่อื่น ในคราวการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๖ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการใช้สถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำให้เป็นสถานที่คุมขังตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ และ ๓๔ และกฎกระทรวงกำหนดสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งประกาศใช้ไปเมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๓ โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้คุมขังผู้ต้องขังเพื่อประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้ ๑) การปฏิบัติตามระบบการจำแนกและการแยกคุมขัง ๒) การดำเนินการตามระบบการพัฒนาพฤตินิสัย ๓) การรักษาพยาบาลผู้ต้องขัง และ ๔) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

โดยลำดับต่อมากรมราชทัณฑ์จึงได้ออกระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ มารองรับเพื่อให้การคุมขังในสถานที่อื่นสำหรับผู้ต้องขังทั้ง ๔ กลุ่มตามวัตถุประสงค์ข้างต้นให้มีความชัดเจน ซึ่งปัจจุบันกรมราชทัณฑ์อยู่ระหว่างการประกาศกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการคุมขังในสถานที่คุมขังตามระเบียบดังกล่าว โดยขอให้ผู้อำนวยการกองทัณฑวิทยา ซึ่งกำกับดูแลเรื่องนี้เป็นผู้นำเสนอในรายละเอียดเพื่อขอรับฟังคำแนะนำจากคณะกรรมการโดยหากมีข้อเสนอแนะจะนำไปปรับปรุงหลักเกณฑ์ฯ เพิ่มเติมต่อไป

ผู้อำนวยการกองทัณฑวิทยา (นางกนกวรรณ จิวเชื้อพันธุ์) รายงานที่ประชุมว่า การดำเนินการขับเคลื่อนการคุมขังในสถานที่อื่น ตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ คณะกรรมการราชทัณฑ์ได้มีคำสั่ง ที่ ๑/๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการคุมขังในสถานที่อื่น โดยให้มีหน้าที่และอำนาจในการศึกษาและกำหนดแนวทางการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคุมขังในสถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำ และจัดทำร่างระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานในเรือนจำและสถานที่คุมขัง ตามมาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เสนอต่อกรมราชทัณฑ์ ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ ได้ดำเนินการจัดการประชุมเพื่อศึกษาแนวทางการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการคุมขังในสถานที่อื่น รวมจำนวน ๕ ครั้ง แบ่งออกเป็น ๒ ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ ๑ พิจารณาร่างระเบียบกรมราชทัณฑ์ ได้มีการประชุม ๒ ครั้ง ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๖ และได้ประกาศใช้ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ ช่วงที่ ๒ พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคุมขัง ได้มีการประชุม ๓ ครั้ง ในเดือนธันวาคม ๒๕๖๖ เดือนมกราคม ๒๕๖๗ และเดือนสิงหาคม ๒๕๖๗ ซึ่งหลักเกณฑ์และวิธีการคุมขัง คณะทำงานได้ให้ความเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักการ คือ การใช้สถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำ ตามมาตรา ๓๓ จะยึดเจตนารมณ์ท้ายพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นหลัก โดยต้องใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมไม่ใช่การให้ประโยชน์แก่ผู้ต้องขัง

หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ต้องขัง คือ ๑) สถานที่คุมขังเพื่อการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและการแยกคุมขัง รวมทั้งสถานที่คุมขังสำหรับการพัฒนาพฤตินิสัย จะคัดเลือกจากผู้ต้องขังในกลุ่มที่ไม่กระทำความผิดซ้ำ และกลุ่มที่สามารถแก้ไขได้ ตามคู่มือการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ โดยคดีความจะต้องเป็นคดีถึงที่สุดแล้วทุกคดี เหลือกำหนดโทษไม่เกิน ๔ ปี และไม่มีคุณสมบัติต้องห้าม ได้แก่ ไม่มีคดีระหว่างพิจารณา ไม่มีประวัติการกระทำความผิดวินัยในเรือนจำ ไม่เคยกระทำความผิดเงื่อนไขขณะออกไปคุมขัง ในสถานที่คุมขัง และถูกพิพากษาในคดีที่มีความผิดร้ายแรงหรือคดีอาชญากรรม ซึ่งมิใช่ของกลางจำนวนมาก หรือมีพฤติการณ์เป็นผู้ร้ายใหญ่ ตามที่กำหนดไว้ในประกาศหลักเกณฑ์ของกรมราชทัณฑ์ ๒) สถานที่คุมขังเพื่อการรักษาพยาบาล จะพิจารณาจากอาการเจ็บป่วยเป็นหลัก โดยมีแพทย์รับรองอย่างน้อย ๒ คน และ ๓) สถานที่คุมขังเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยจะเป็นสถานที่คุมขังเดียวกับสถานที่คุมขัง ๓ ประเภทแรก แต่จะต้องเหลือกำหนดโทษไม่เกิน ๓ ปี ๖ เดือน

ทั้งนี้ เรือนจำจะระบุไว้ในแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังรายบุคคล (Sentence Plan) ว่ากำหนดใช้วิธีการคุมขังในสถานที่อื่นแทนเรือนจำ หากผลการประเมินเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ และผู้ดูแลสถานที่คุมขังต้องมีความพร้อม ต้องทำหน้าที่กำกับดูแลผู้ต้องขังที่คุมขังในสถานที่อื่น และต้องมีส่วนรับผิดชอบหากเกิดความเสียหายหรืออาจต้องรับผิดชอบกรณีมีการหลบหนี

ขั้นตอนที่ต้องดำเนินการต่อไป คือ ๑) นำหลักเกณฑ์และร่างประกาศกรมราชทัณฑ์ เสนอคณะกรรมการราชทัณฑ์เพื่อพิจารณาตามมาตรา ๑๒ (๒) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ๒) ประชุมคณะทำงานพิจารณาการคุมขังในสถานที่คุมขัง ตามข้อ ๔ แห่งระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ เพื่อกำหนดแนวทางที่เรือนจำจะต้องดำเนินการ

เช่น การคัดเลือกและตรวจสอบสถานที่คุมขัง การจัดทำเอกสาร มาตรการในการควบคุม หลักสูตรในการพัฒนาพฤติกรรมสัณยระหว่างคุมขัง เป็นต้น และ ๓) ให้เรือนจำดำเนินการสำรวจเพื่อจะได้ประมาณการงบประมาณและบุคลากรที่ต้องใช้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการขับเคลื่อน คือ ๑) ลดความแออัดในเรือนจำ ๒) ยกกระตือรือร้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามหลักสิทธิมนุษยชน และ ๓) ลดค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องสูญเสีย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ต้องขังต่อคนต่อปี สำหรับผู้ต้องขังชายจะอยู่ที่ ๒๓,๖๕๗ บาทต่อปี และผู้ต้องขังหญิงอยู่ที่ ๒๓,๙๐๐ บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายที่เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจจากการไม่ได้ประกอบอาชีพของผู้ต้องขัง ๑๒๗,๒๐๐ บาทต่อคนต่อปี (คิดจากรายได้เฉลี่ยของผู้ต้องขังจากการประกอบอาชีพก่อนเข้าเรือนจำ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า หากพิจารณาตามมาตรา ๓๔ ของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อให้การบริหารงานเรือนจำและสถานที่คุมขัง ตามมาตรา ๓๓ ทุกแห่งเป็นไปในแนวทางและมาตรฐานเดียวกัน ให้อธิบดีวางระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานในเรือนจำและสถานที่คุมขัง การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานเรือนจำและเจ้าหน้าที่ การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขัง การปฏิบัติตัวของผู้ต้องขังแต่ละประเภท และการอื่นอันจำเป็นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งแตกต่างจากที่มอบหมายให้จัดตั้งคณะกรรมการตามมาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ และ มาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ คือ ระเบียบกรมราชทัณฑ์ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ แต่ในมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ เนื่องจาก คณะกรรมการราชทัณฑ์ได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อให้คำปรึกษา ทั้งนี้ จึงมาแจ้งความคืบหน้าให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ทราบไม่ใช่ขอความเห็นชอบหรือไม่

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสหการณ์ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวตอบว่า คำสั่งกรมราชทัณฑ์แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาแนวทางกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคุมขังในสถานที่อื่น โดยมีอำนาจในการศึกษาและกำหนดแนวทาง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคุมขังในสถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำ ตามมาตรา ๓๓ และจัดทำร่างระเบียบตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งคณะกรรมการได้ดำเนินการศึกษา จึงนำมารายงานความคืบหน้าให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ได้รับทราบ ทั้งนี้ หากคณะกรรมการราชทัณฑ์มีความคิดเห็นในประเด็นใดที่จะเสริมหรือให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการ ขอให้คณะกรรมการได้ให้คำแนะนำต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า การคุมขังในสถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำ สถานที่อื่นเป็นเรือนจำชนิดหนึ่งในการคุมขังทำให้สูญเสียอิสรภาพและต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ จึงเรียนถามท่านวิทยาฯ ถึงใจความสำคัญเรื่องระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายวิทยา สุริยะวงศ์) กล่าวตอบว่า กรมราชทัณฑ์ต้องเริ่มจากการจัดประเภทของผู้ต้องขังตามการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง และการจัดประเภทและชั้นของเรือนจำให้มีความเหมาะสม ซึ่งตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๖

ไม่ได้ปรากฏในเรื่องนี้ ทั้งนี้ เมื่อได้จำแนกลักษณะผู้ต้องขังแล้วให้นำไปอยู่ในเรือนจำที่เหมาะสมและหากจำแนกผู้ต้องขังแล้วจะพบว่า ผู้ต้องขังบางประเภทไม่สมควรอยู่ในเรือนจำ แต่กรมราชทัณฑ์ก็ไม่สถานที่รองรับจึงเป็นสาเหตุให้มีการดำเนินการตามความในมาตรา ๓๓ เพื่อให้ให้มีสถานที่คุมขังอื่นที่ไม่ใช่เรือนจำสำหรับรองรับผู้ต้องขังประเภทนี้ เช่น คนป่วย คนแก่ คนชรา ที่ยังคงมีสถานะเป็นผู้ต้องขัง เพียงแต่คุมขังในสถานที่อื่นเป็นการบริหารโทษไม่ได้เป็นการปล่อยตัวออกไป

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการราชทัณฑ์ (พันตำรวจเอก สุชาติ วงศ์อนันต์ชัย) กล่าวถามว่า ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๖ ตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ แตกต่างจากมาตรา ๘๙/๑ มาตรา ๘๙/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อย่างไร

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายวิทยา สุริยะวงศ์) กล่าวตอบว่า มาตรา ๘๙/๑ และ ๘๙/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นการให้อำนาจศาลในการสั่งให้คุมขังในสถานที่อื่น โดยไม่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ใช้เพียงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเท่านั้น

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวเสริมว่า สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้ร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการทำวิจัยในประเด็นดังกล่าว โดยได้ข้อสรุปว่าจะต้องแก้ไขที่กฎกระทรวงกำหนดสถานที่คุมขัง พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งการดำเนินการตามมาตรา ๘๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ศาลมีอำนาจให้ขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในสถานที่อื่นตามที่ศาลเห็นสมควรนอกจากเรือนจำก็ได้ อันจะส่งผลดีต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาและมาตรา ๘๙/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้จำคุกผู้ต้องขังเด็ดขาดไว้ในในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำหรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมายจำคุก อันจะส่งผลดีต่อผู้ต้องขังเด็ดขาด

นอกจากนี้ มาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้กรมราชทัณฑ์อาจพิจารณาดำเนินการให้มีมาตรการบังคับโทษด้วยวิธีการอื่นนอกจากการควบคุม ขัง หรือจำคุกไว้ในเรือนจำ แต่มาตรการดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมตลอดถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ยกตัวอย่างเช่น กรณีประเทศอิตาลีมีการคุมขัง ๓ วัน บางรายคุมขังในที่พักอาศัย บางรายคุมขังที่เรือนจำ หรือกรณีผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์และมีบุตรอีกคนอยู่ภายนอกเรือนจำสามารถมีแนวทางในการคุมขังในเรือนจำ ๓ - ๔ วัน หลังจากนั้นออกไปนอกเรือนจำเพื่อดูแลครอบครัวและกลับเข้ามาถูกคุมขังในเรือนจำอีกครั้งหนึ่ง จึงอยากทราบว่าสามารถดำเนินการตามวิธีดังกล่าวได้หรือไม่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายวิทยา สุริยะวงศ์) กล่าวว่า ตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นแนวคิดการคุมขังในช่วงสุดสัปดาห์ (Weekend Detention) ยกตัวอย่างเช่น กรณีถูกคุมขังจากการขับรถโดยประมาทและนำมาคุมขังแบบเต็มเวลา ควรถูกคุมขังเฉพาะในวันเสาร์ - วันอาทิตย์ โดยในวันจันทร์ - วันศุกร์ ให้ออกไปประกอบอาชีพ

เพื่อเลี้ยงชีพจะไม่ส่งผลกระทบต่อรายได้ครอบครัว ซึ่งเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ในส่วนนี้ ศาลไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเนื่องจากหมายจำคุกอยู่ในความรับผิดชอบของกรมราชทัณฑ์ ภายหลังคำพิพากษาจากศาลกรมราชทัณฑ์มีอำนาจรับและควบคุมผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น การคุมขังในช่วงสุดสัปดาห์สามารถกระทำได้เพื่อการบังคับโทษ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวสอบถามว่า กรณีผู้ต้องขังกักขังแทนค่าปรับสามารถนำแนวทางการคุมขังในช่วงสุดสัปดาห์ มาใช้บังคับได้หรือไม่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายวิทยา สุริยะวงศ์) กล่าวตอบว่า ไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากผู้ต้องโทษกักขังต้องรับโทษตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขัง ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๐๖

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ขอให้กรมราชทัณฑ์ศึกษาการดำเนินการตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ในประเด็นการคุมขังในช่วงสุดสัปดาห์ (Weekend Detention) ด้วย

อธิบดีกรมราชทัณฑ์ (นายสทการณ เพ็ชรนรินทร์) กรรมการและเลขานุการ กล่าวเสริมว่า ระบบราชทัณฑ์ของประเทศมัลดีฟส์มีแนวคิดที่ก้าวหน้าเช่นกัน ยกตัวอย่างกรณีมีผู้ต้องขังหญิง ตั้งครรภ์ เมื่ออายุครรภ์ ๖ เดือน สามารถให้ออกจากเรือนจำเพื่อไปคลอดบุตรได้ หลังจากนั้น ๒ ปี จึงจะให้กลับเข้ามาเรือนจำเพื่อรับโทษจำคุกต่อ และมีการอนุญาตให้สามีภรรยาสามารถเจอกันเดือนละ ๑ ครั้ง ไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง เพื่อไม่ให้เกิดการตัดขาดจากครอบครัว ซึ่งเป็นแนวคิดที่กรมราชทัณฑ์สามารถนำมาปรับใช้ได้

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายวิทยา สุริยะวงศ์) กล่าวเสริมว่า กรมราชทัณฑ์ไทยเคยดำเนินการให้เยี่ยมแบบคู่สมรส (Conjugal Visit) ที่เรือนจำจังหวัดพัทลุงแต่ได้ยกเลิกไปแล้ว และในกรณีผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ต้องใช้กฎหมายอื่นไม่สามารถใช้กฎหมายของกรมราชทัณฑ์ได้ แต่ต้องใช้ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น บุคคลวิกลจริต ศาลสั่งให้ทุเลาการบังคับให้จำคุกไว้ก่อน แต่ในกรณีผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ยังไม่มีกฎหมายมารองรับ แต่หากใช้การคุมขังในสถานที่อื่นตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ กล่าวว่า ขอให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาการขับเคลื่อนมาตรการบังคับโทษ ด้วยวิธีการอื่นนอกจากการควบคุม ขัง หรือจำคุกไว้ในเรือนจำ ตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยสำหรับองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์พิจารณาตามความเหมาะสม

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา ศิลปะ หรือวัฒนธรรม (นายฐานิส ศรียะพันธ์) กล่าวว่า แต่เดิมปรัชญาของกระทรวงยุติธรรม คือ ยุติธรรมถ้วนหน้า แต่ปัจจุบันเป็นความยุติธรรมสำหรับทุกคนและยุติธรรมนำประเทศ ทั้งนี้ มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการบริหารจัดการผู้ต้องขังต่างประเทศ

โดยในอดีตกรมราชทัณฑ์ มีผู้ต้องขังต่างชาติประมาณ ๙๕ เชื้อชาติ เช่น แอลเบกันดิเนเวีย แอลเบยุโรป ซึ่งมีความหลากหลายของเชื้อชาติก่อให้เกิดเรื่องของความขัดแย้งและปัญหาการจัดการภายในเรือนจำ จึงมีการกำหนดทูตเพื่อรับหน้าที่ดูแลผู้ต้องขังของประเทศตนเอง ยกตัวอย่าง ผู้ต้องขังสัญชาติสวิตเซอร์แลนด์ป่วย ทูตประจำประเทศสวิตเซอร์แลนด์ได้นำแผ่นฟิล์มเอกซเรย์ของผู้ต้องขังสัญชาติสวิตเซอร์แลนด์ที่เคยได้รับ อุบัติเหตุตกต้นไม้เมื่อตอนอายุ ๑๐ ปี มาให้ดู เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการดูแลเอาใจใส่ของคน ในประเทศได้อย่างยอดเยี่ยม ซึ่งพบว่าทูตที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นกระบอกเสียงที่ดี หากประเทศไทย สามารถจัดการเรื่องผู้ต้องขังระหว่างประเทศได้ จะเป็นผลพวงที่ดีอย่างมากต่อประเทศไทย ดังนั้น หากปรัชญาของกระทรวงยุติธรรม คือ ยุติธรรมนำประเทศ วิธีการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำความเข้าใจ ซึ่งกันและกัน จึงขอฝากข้อสังเกตนี้ไว้ให้กรมราชทัณฑ์นำไปพิจารณาด้วย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ

กล่าวว่า ตามที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี ชัยวัฒน์ ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง และผู้อำนวยการศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวว่า หลักนิติธรรม (Rule Of Law) ของประเทศไทยที่ได้คะแนนต่ำ ไม่ได้อยู่ที่เป้าหมายแต่อยู่ที่กระบวนการในการรับรู้ เพราะมีผู้เชี่ยวชาญกล่าวถึงกระทรวงยุติธรรมว่า สิ่งใดที่กล่าวถึงกระทรวงยุติธรรมนั้น ไม่สามารถนึกภาพออกได้ ดังนั้น หากจะทำให้เห็นกระบวนการยกระดับหลักนิติธรรมต้องมีการสื่อสารให้มากขึ้น และได้เชิญ เลขาธิการอาเซียน (ดร. เกา กิม ฮวน: Dr. Kao Kim Houn) เดินทางเยือนประเทศไทย เพื่อสร้างการรับรู้ ให้เกิดการประสานงานที่ดี ในปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์ได้คะแนนตัวชี้วัดในประเด็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดัชนีย่อยที่ ๘.๓ ระบบราชทัณฑ์มีประสิทธิภาพในการลดพฤติกรรมอาชญากร ได้คะแนน ๐.๒๕ คะแนน ซึ่งอาจจะต้องได้คะแนนมากกว่านี้ เนื่องจากรัฐบาลนำเรื่องนี้มารองรับในส่วนนี้มีความเชื่อมั่นต่อกระบวนการ แก้ไขเสียงสะท้อนที่ออกไป อีกทั้งรัฐสภายังให้ความชื่นชมกระทรวงยุติธรรม รวมไปถึงอาจพิจารณาให้งบประมาณ กระทรวงยุติธรรมอีกด้วย

ทั้งนี้ ตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ มอบหมายให้ กรมราชทัณฑ์แต่งตั้งคณะอนุกรรมการชุดหนึ่งโดยมีท่านเกษมศานต์ฯ ผู้แทนจากสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อให้ทราบความเชื่อมโยงของหน่วยงานว่าดำเนินการไปถึงขั้นตอนใด และยังมีข้อกฎหมายที่กำหนดไว้ใน มาตรา ๘๙/๑ และมาตรา ๘๙/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยให้อำนาจแก่ศาล แต่เมื่อกระทรวงยุติธรรมไปดำเนินการออกกฎกระทรวงซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรอง ทำให้ไม่สามารถนำกฎหมาย มาใช้ปฏิบัติจริงไม่ได้ ดังนั้น ในเรื่องนี้อาจจะถึงเวลาที่จะปฏิรูปกฎหมายและระเบียบ

ผู้แทนเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม (นายอัศรพันธ์ สัปพพันธ์) กรรมการ

กล่าวว่า ในประเด็นปัญหาของกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีในความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดซึ่งถือเป็นส่วนใหญ่ของผู้ต้องขังในเรือนจำ จึงขอนำเรียนถึงสภาพที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันว่า ศาลมีเครื่องมืออื่นนอกจากการให้ประกันตัวด้วยหลักทรัพย์อยู่แล้ว เช่น มาตรการของการกำกับดูแลมาตรการ ของการใช้กำไล EM อีกทั้งเป็นไปตามที่ประธานกล่าวไว้ว่า มีการประกันตัวเพื่อต่อสู้อยู่แล้ว

/แต่ในปัจจุบัน...

แต่ในปัจจุบันแม้แต่จำเลยที่ให้การรับสารภาพในคดียาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นครอบครองเพื่อค้าหรือจำหน่าย โดยกระทบต่อความมั่นคง จากการดำเนินการที่ผ่านมาแม้จำเลยรับสารภาพยังให้ปล่อยตัวชั่วคราวได้ โดยให้เหตุผลว่า เพื่อให้จำเลยไปจัดการชีวิตให้เรียบร้อยก่อนที่จะเข้ามารับโทษ ซึ่งในความเป็นจริงค่อนข้าง เป็นความท้าทายของผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนพอสมควร ถึงแม้ว่าจำเลยจะต้องได้รับโทษจำคุกแน่นอนอยู่แล้ว ฉะนั้น มาตรการในการปล่อยตัวชั่วคราวก่อนที่จะได้รับการตัดสินโทษอาจจะสามารถนำมาใช้ได้ และทางศาล ได้เล็งเห็นถึงจำนวนของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ซึ่งมีจำนวนมากถึงประมาณ ๗๐,๐๐๐ ราย และ ไม่สามารถไปกล่าวโทษผู้ใดได้ เพราะสาเหตุจากการถูกจับมาดำเนินคดีได้จำนวนมาก ทั้งนี้ นโยบายยาเสพติด มีความสำคัญที่จะลดปริมาณผู้ต้องขังในส่วนนี้ลงได้

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านทัณฑวิทยา (นายวิทยา สุริยะวงศ์) กล่าวเสริมว่า หากศาลเปิดเผยข้อมูลออกมา จะทราบว่าส่วนใหญ่ศาลได้ให้ประกันตัวแล้ว รวมไปถึงพิจารณาคดี ด้วยความรวดเร็วเนื่องจากจำนวนคดีมีจำนวนมากขึ้น

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง) ประธานกรรมการ แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ขอให้กรรมการตามตำแหน่งทุกท่านพิจารณาเสนอหน่วยงานต้นสังกัด ให้มีการมอบหมายผู้แทนหลักในการเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการราชทัณฑ์เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง ของเนื้อหาที่จะได้มีการนำเสนอและพิจารณาร่วมกันในการประชุม และหากเป็นไปได้กรมราชทัณฑ์ อาจพิจารณาจัดการประชุมนอกสถานที่ เพื่อให้คณะกรรมการราชทัณฑ์ได้ไปศึกษาดูงาน ณ พื้นที่เรือนจำ หรือพื้นที่ในความดูแลของกรมราชทัณฑ์ ทั้งนี้ ขอขอบคุณคณะกรรมการราชทัณฑ์ทุกท่าน

มติที่ประชุม รับทราบ และมอบหมายให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ศึกษาการขับเคลื่อนมาตรการบังคับโทษด้วยวิธีการอื่นนอกจากการควบคุม ขัง หรือจำคุกไว้ในเรือนจำ ตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๔๐ น.

รัชพล.

(นายรัชพล ธนะเกียรติวารี)
นักทัณฑวิทยาปฏิบัติการ
ผู้จัดรายงานการประชุม

Nattham

(นางสาวณธรา ฐิติธราดล)
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
ผู้จัดรายงานการประชุม

ปฐมาวดี บัณฑิต

(นางสาวปฐมาวดี บัณฑิตโรจน์)
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน
ผู้ตรวจรายงานการประชุม